

Ekwo

Etu

Urwu, dụ l'etu

- 1** ¹ Etu, Sólomọnu, bụ nwa Dévidi
nmashiru; mbụ eze ndu Ízurelu.
Iphe, e dedoru iya bụ;
² gẹ nemadzu egude iya
maru iphe; bya aburu
onye a hùru ahùhù.
Teme waa g'opfu,
dụ omilomi doo ọnya.
³ G'a nọdu ndzu bụru onye a
hùru ahùhù;
yee onye kwaru ọnya;
bya aburu onye a-nọdu eme
iphe, dụ ree; waa iphe,
pfuru ọto.
⁴ G'e gude iya mee gẹ ndu
enwedu egomunggo
kwa ọnya;
mekwapho g'okoro bya
maru iphe;
makwarupho eye onu l'opfu.
⁵ Gẹ ndu maru iphe ngabẹ nchị
yekwabaa iphe l'iphe,
ephe nwutaru.
Teme ndu iphe edoje ọnya
angabekwapho nchị
g'a kpọ-zibaaru phe ụzo.
⁶ Teme g'e gudekwa iya pho

mee g'etu doo ɛnya;
 bya emekwapho g'ílù,
 ndu maru iphe atụ;
 yee opfu phe doo ɛnya.

- 7 O kwa atsụ Chipfu ebvu
 bu egbube ishi mmamiphe.
 Obenu le ndu eswe be ta
 adudu iphe, ephe agubeje
 mmamiphe yee ahuhù.

Okwa, a nmaru
unwokorobyia

- 8 Sụ-a; nwa mu; ngabeje nchi
 me nna ngu nodu
 abaru ngu mba.
 Ophu i wokwaru iphe,
 ne ngu ezi ngu kpoo
 ebo lafu.
- 9 Kele opfu phe ono a-bukwaru
 okpulishi, e-me li du ubvu.
 Temel'ọ buru iyagba-olu,
 a-tukpo ngu l'olu gude mee
 li buru eguru.
- 10 Nwa mu; teke ndu iphe-eji
 ede ngu edede;
 b'ekwekwa g'ephe deta ngu.
- 11 O -buru lephe suru ngu gi
 bya etsoru phe;
 g'unu je egeparu gbua
 nemadzụ;
 mbu g'unu je edomia
 onwunu kwaberu onye
 adudu iphe, o meru;
- 12 g'unu je elwee phe le ndzu
 g'ilu elweje odzu-a;
 mbu lwee phe wo ge ndu
 bahuru l'iduma;
- 13 mbu m'obetachakpo
 ephe su ngu l'unu
 a-natakwa iphe, eregbaa ire;
 mbu l'unu e-gudekwa iphe,
 unu nataru le nfu dojia ulo

- unu edoji;
 14 ẹphe -sụ ngu ngwa;
 g'unu l'ẹphe tuko swiru;
 k'ophu unu l'ẹphe
 a-gbaru mgba l'eda
 okpoga obu;
 15 Nwa mu; te etsokwaru phe!
 Te eyekwa okpa l'uzo,
 ẹphe eshi!
 16 Kele okpa phe anoduje ekwo
 gburumu ala l'eme iphe-ẹji.
 Teme ophu egbu nemadzu
 adudu iphe, obujeru
 phe.
 17 Lonye wotaru onya-enu
 je ekweberu enu l'eka
 enu ele iya enya
 bukwa iphe-iphoro be oome.
 18 O kwa mee nkephe be ẹphe
 gearu kwaberu.
 O kwa onwophe be ẹphe
 domiru onwophe
 echeru.
 19 Mbụ l'oo egube ono bu
 g'oo-du iphe, bukpuo ndu
 ana ndu ozo iphe
 phe like.
 Urwu, e ritaru l'uzo, du nno
 egbujekwa onye ritaru
 iya nu.

**Okwa, a nmaru ndu
 jikaru mmamiphe**

- 20 Mmamiphe tsoru gbororo
 echi mkpu.
 O no l'echi edupfu akpo
 okwe.
 21 Obujeru; o -rwua l'ishi uzo
 l'o chia mkpu.
 Teke o byaru l'onu-abata
 mkpukpu l'o pfuru
 saaru oha opfu su:

- 22 Unubẹ ndu enwedu
 egomunggo; ?bụ teke
 ole bẹ unu
 e-mebekporu eswe?
 ?Bụkpoo teke ole bẹ achị ndu
 ọzo ọchi e-bebekpo
 tso-buhu ndu anọduje
 achị iya nụ uto?
 Mbụ-a; ?bụ gunu meadaa
 teme mmamiphe
 adu-buhu ndu eswe ashị?
- 23 Unu ghakwaaru mu iphu
 numa mba, mu abaru
 unu;
 k'ophu mu e-goshi unu
 obu mu;
 mbụ mee g'unu maru
 g'ọ dū mu l'obu!
- 24 Obenu eshinu unu jikaru mu
 teke mu kuru unu oku;
 mu machiaru unu ẹka;
 ophu ọ dudu onye yeru
 mu onu;
- 25 eshinu unu woru idzu,
 mu chị-koshiru unu
 hua l'alj;
 ophu unu anataduru mba,
 mu baru unu;
- 26 bẹ mbẹdua e-mechakwaa
 chĩa unu ọchi;
 mẹ iphe-ẹhuka dapfutaepho
 unu.
- Mu e-kwekwaru unu
 une mẹ ndzu-agugu
 rwutaepho unu;
- 27 mbụ teke ndzu-agugu e-zi
 g'oke pherephere bya
 ezikota unu;
 ozoo teke iphe-ẹhuka e-gude
 oke pherephere bya
 anmakota unu;
 mbụ mẹ iphe-ẹhuka yee

- aphu byapfutaapho unu.
 28 “Noo teke ephe e-ku
 mu oku;
 mu ta azadu phe enu.
 Ephe elee enya mu;
 ephe ta ahumadu mu.
 29 Su: eshinu mmamiphe
 du phe ashi;
 ophu ephe ahatauru etso
 uzo atsü Chipfu ebvu;
 30 eshinu mu chi-koshiru
 phe idzu;
 ophu ephe ekwedu mu
 angaberu nchi;
 teme ephe jika mba,
 mu baru phe;
 31 be ephe e-mechaa ria
 urwu ejo uzo, ephe etso;
 mbu ria urwu ejo idzu,
 ephe achi; rijia ya ephe.
 32 Ejo uzo ono, ndu enwedu
 egomunggo hataru ono
 e-gbukwa phe.
 Teme ejiji, ndu eswe jiru
 onwophe enya ono
 e-mekwapho;
 ephe aburu ola-l'iswi.
 33 Obenu l'onye ngaberu mube
 mmamiphe nchi be ta
 adudu iphe,
 byaru eme iya nu.
 Ehu a-du iya guu;
 o to dudu iphe,
 ootsu ebvu k'a -nonyakwaa;
 o mee ya.”

Urwu, eerita le mmamiphe

- 2** ¹Nwa mu; i -kwe nata opfu
 mu;
 bya eworu iphe, mu suru
 g'e meje doo l'ime obu
 ngu;

- 2 mbụ ị -nọdu angabejeru
mmamiphe nchi;
bya eworu obu ngu
ziberu nkwaṃnya;
- 3 ọ -buru l'i kuru amaru iphe,
dụ omilomi;
bya echiku nkwaṃnya ị
mkpu;
- 4 mbụ-a; teke ọogu ngu ẹgu
g'onye mkpọla-ọcha
agu;
tẹme ị nọdu achoro iya
g'onye achoro ẹku,
e domiru edomi;
- 5 ọo ya bu; atsụ Chipfu ebvu
edoo ngu ẹnya;
tẹme l'i makwarupho
Chileke.
- 6 Kele ọo Chipfu bu onye
emeje g'a maru iphe;
mbụ l'ọo l'ọnu iya be
mmamiphe yee
nkwaṃnya eshije.
- 7 Ọkpobe mmamiphe be ọ
kwachiru akwachi
doberu ndu obu phe
guru ịphóró.
Ndu uta ta adudu l'iphe,
ephe eme buru iya be
ephe egudeje gbobuta
onwophe.
- 8 Ụzo ndu pfulberekoto
buru iya anọduje eleta
iya ẹnya.
Tẹme ọ nọdu anwubejeru
ndu yeru iya obu ẹnya.
- 9 Noo teke oo-do ngu ẹnya;
mbụ iphe, dụ ree;
yee iphe, pfulu oto;
mekpoo iphe,
bukpoo uzomuzo,
bu uzo, dụ ree.

- 10 Noo kẹle mmamiphe a-bahụ
l'ime obu ngu;
amaru iphe atsoaha ngu ọtso.
- 11 Ọ bụru iphe, a-nọdu egbochi
ngu nụ bụ amaru eye
ọnu l'opfu;
nkwamenya awata ngu
awata ngu akpọ-ziru
uzo.
- 12 Mmamiphe a-nafuta ngu
l'uzo ndu ẹjo-iphe;
bya adzota ngu l'eka
ndu opfu phẹ
apfuduru-oto;
- 13 mbụ ndu ahajẹ uzo,
pfuru nhamunha je
etsoru ọchii;
- 14 ndu bụ iphe, aduje phẹ ree
bụ eme ẹjo-iphe;
tẹme eshi uzo, gberu nggọ
nọdu atsoje phẹ ọtso;
- 15 mbụ ndu uzo phẹ l'ophu
dụkota nggodo
nggodo;
ophu e gudedu ire phẹ ẹka
l'iphemiphe, ẹphe eme.
- 16 Ọo-dzokwa ngu phọ l'eka
nwanyi-ovuoba;
mbụ l'eka nwanyi-ukpara
yẹle opfu ẹrengete iya.
- 17 Onye lufutaru l'ibe ji iya,
kuru iya lẹ nwamgboko;
bya aghaarụ ọgbandzu,
ẹphe gbaru l'iphu
Chileke okotazu;
- 18 kẹle ọlo nwanyi, dụ egube
ono bukwa ẹka eeshije
alufu alufu anwuhu;
tẹme gbororo uzo iya bụru
uzo, e shi ala maa.
- 19 Ọ tọ dudu onye jepfujeru
iya nụ mechaa lwa;

ozoo mechaa shibaa
uzo ndzu.

20 Oo ya bu ɽ-a; tsoru ɽka
ndu eme ree.

Shije gbororo,
ndu pɽuberekoto eshi.

21 Kele ndu obu pɽe guru
iphóró l'e-buru l'eliphe.

Ndu ɽta adudu l'ehu
anodukwa iya pɽo.

22 Obenu ɽe ndu ejo-iphe be
e-mekwa g'ephe chihu
l'eliphe.

Teme ndu e gudedu ire pɽe
ɽka be ee-phefu ephefu.

**Idzu, aachi-koshi
unwokerobyia**

3 1Nwa mu; ta zohakwa iphe,
mu ezi ngu.

Wochikwaaru iphe ono,
mu suru g'i mee ono
kwakobe l'ime obu ngu;

2 kele oo-me g'eswe
ndzu ngu kabaa ogologo;
mbu l'oo-me l'i kaa nka;
teme l'oo mekwapho
g'ehu du ngu guu.

3 B'ekwekwa ge n-yemobu
yee ire-lanu nahu ngu.
Woru iya tukpoo l'olu g'oleka;
l'i woru iya dee pfube
l'ime obu ngu.

4 Oo ya bu l'i buru onye a-tuba
Chileke yele nemadzu
l'anya;
teme l'i nweru epha oma.

5 Gude obu ngu g'o ha
dakobe Chipfu.
Ba chikwaru upfu kwee ɽe
nkwamenya nkengu.

6 I -nodu emekpo iphemiphe,

- iimekp̄o ememe;
 nyataj̄ Chipfu;
 kele ọo ya e-me g'uzo ngu
 pfuru ọto.
- 7 Ta arijekwa l'i maru iphe.
 Ọ chikwa g'i tsuje Chipfu ebvu;
 kp̄o-yijeru iphe-ẹji ukuvu.
- 8 Noo iphe, e-me g'ẹhu d̄u
 ngu ike;
 mee g'okpu shihukwa ngu
 pho ike.
- 9 Gude ẹku ngu; yele iphe-mb̄u,
 i kpataru l'opfu ngu;
 kwab̄e Chipfu ùbv̄u.
- 10 Ọo ya b̄u ḡe nri eji ọba ngu
 bushihu ebushihu;
 t̄eme m̄e ejikwapho
 mgbaja ngu ejiji.
- 11 Nwa mu; Chipfu -n̄odu abaru
 ngu mba;
 b'e wokwaru iya hua l'al̄i;
 ọphu i dzurubekwa
 m̄e ọ -n̄odu al̄o ngu ẹka
 l̄e nch̄i.
- 12 Kele ndu Chipfu ah̄uje ah̄uh̄u
 b̄u ndu o yeru obu;
 ẹgube ono nna, ah̄uje nwa,
 o yeru ẹn̄ya ono.
- 13 Ẹhu-utso b̄e a ḡoru n̄u onye
 chotaru mmamiphe;
 mb̄u onye nataru
 nkwamen̄ya.
- 14 Kele ọ ka mkp̄ola-ochaa
 aba urwu;
 t̄eme ọ n̄odu anw̄uta iphe,
 ka shii eme l'ọphu
 mkp̄ola-ododo anw̄uta.
- 15 Ọ ka mkpuma, aswa d̄u
 ere ire.
 Ọ t̄o d̄udu iphe, aḡu ngu ẹgu
 g'i nweru iya m̄e nan̄u,
 aa-n̄odu at̄u eyeru iya.

- 16 Iphe, o gude l'ẹkutara bu
 ndzu ogologo;
 ọphu o gude l'ẹkicha buru
 enweru iphe yẹ
 akwabẹ ùbvù.
- 17 Etso ọzo iya bu ẹhu-utso;
 tẹme gbororo iya bukotaru
 ẹhu-guu.
- 18 Ọ bu oshi, anuje ndzu l'ẹhu
 ndu nmataru iya akpa.
 Ndu turu iya gburumu l'a-buru
 ndu a goru ẹhu-utso nu.
- 19 Ọo mmamiphe bẹ Chipfu
 gude tya okpa
 mgboko-a l'ophu.
 Ọ buru nkwamenya iya bẹ o
 gude dobe igwe.
- 20 Ọ buru amaru iphe iya bẹ o
 gude mee gẹ mini ime
 alì nwushije;
 bya emee g'iji shije
 l'urwukpu kwaa.
- 21 Nwa mu; iphe, ii-gudeshi ike
 bu okpobe mmamiphe;
 yẹle amaru eye onu l'opfu.
 B'ekwekwa g'ọ nahu ngu.
- 22 Ọo ya a-buru ngu ndzu;
 bya aburu iyagba, a-tukpo
 ngu l'olu gude mee
 l'i buru ẹguru.
- 23 Ọo ya bu l'iijekpoephopho
 l'uzo ngu chiriri werere.
 Opfu ta adudu ngu l'okpa.
- 24 I -zẹe azẹe; ndzu ta aguedu
 ngu.
 Mbụ-a; mgbenya atsoaha
 ngu ntumatu mẹ i zẹe azẹe.
- 25 Ejo iphe-ehuka -tu ngu l'upfu;
 b'atsukwa ebvu!
 Ọphu i tsukwa iphe, emeje
 gẹ ndu ejo-iphe buru
 mkpurupyata ebvu mẹ

- ọ dapfu ngu!
 26 Ọo Chipfu a-buru agbara-ike
 ngu.
 Ọo ya bu l'oo-me g'ì tì
 nmalahù l'ònyà.
 27 Ta lọ-phukwa iphe,
 dù ree azù g'ò to rwu ndu
 o rwuberu ẹka;
 mẹ ọ -dù ngu l'ẹka ememe.
 28 Ọphu ì sùkwa nemadzù ibe
 ngu g'ò bya echele bya
 anata iphe ọ bu;
 l'ẹka ì gbẹkwa gude iphe,
 ọ bu l'ẹka ono.
 29 Ta achijekwaru nemadzù ibe
 ngu ejo idzu;
 mbù onye unu l'iya bu
 túsaru ẹhu.
 30 Te bokwa nemadzù ibo eswe;
 l'ẹbe abù l'o mekarù ngu
 iphe.
 31 Te kokwaru onye buẹpho
 iphe ike adùje iya ree
 okophoo!
 Ọphu ọ dùkwa ọzo iya ọphu
 ìi-họta sù l'ọ dù ngu ree!
 32 Kẹle onye eegudedu ire iya
 ẹka dùkwa Chipfu ashì;
 obenu l'onye obu iya gùru
 ìphóró bẹ amajeru
 iya ime.
 33 Chipfu tẹakwaru ọnu-ùlo ndu
 ẹjo-iphe ọnu;
 obenu l'ọonoduje agọ ọnu-ọma
 anù unuphu ndu pfulẹkoto.
 34 Ndu achì ndu ọzo ọchi bẹ
 Chipfu achìlatajekwa;
 ọ nọdu emejeru ndu
 wozeru onwophẹ alì
 eze-iphe-ọma.
 35 Ndu maru iphe bẹ okiphe
 phẹ bù akwabẹ ùbvù;

obenu lẹ ndu eswe bẹ
oogbobejeru iphere.

Mmamiphe kachaa ree

- 4** ¹Sụ-a; ụnwu mu; unu
ngabẹkpodaru mu phọ nchị
g'unu angabejeru nna unu;
mẹ ọ -nọdu alọ unu ẹka
lẹ nchị.
Unu kpa iphe lẹ nchị;
g'iphe edoje unu ẹnya.
- ²Iphe, mu ezi unu bụ
ọkpobe mmamiphe.
Ọo ya bụ; unu te wokwaru
iya nmaa phulaphula.
- ³Teke mu bụ nwokoro buru
l'ibe nna mu;
mbụ teke mu bụkwadu
ogbo lanụ;
bya aburu nwa lanụ,
ne mu nwutaru
- ⁴ bẹ nna mu ziru mu iphe
sụ mu:
“Gudekwa obu ngu g'ọ ha
gbakwa ẹka l'opfu-ọnu
mu!
Meje iphemiphe, mu sụru
g'i meje g'inyinodu ndzụ!
- ⁵Makwaru iphe;
g'iphe dojekwa ngu ẹnya!
Ta azohajekwa opfu-ọnu mu;
ophu i shikwa iya kpoo
gegege kpofo!
- ⁶Te ewokwaru mmamiphe
nmaa phulaphula;
oo ya bụ g'ooleta ngu
ẹnya.
Yee ya obu; oo ya bụ
g'oocheje ngu echeche
g'ọ tọ dọ iphe, e-me ngu nọ.
- ⁷Ọo mmamiphe bụ ishi;
oo ya bụ g'ị chọo

- mmamiphe!
 Obetakpoo o je ephu ngu
 gunu;
 ta ahakwa achọ
 nkwamenya!
- 8 Kutsee ya; g'oopalia
 ngu ephekerephe!
 Nma iya akpa;
 g'ookwabeje ngu ùbvù!
- 9 Oo-woru okpulishi,
 e-me g'i dụ ùbvù l'ènya
 kpube ngu;
 bya eworu okpu-eze,
 dụ akpabiri sẹe ngu l'ishi.”
- 10 Ngabekpodapho nchi
 nwa mu; g'iphe,
 mu epfu bahukwa ngu
 lẹ nchi;
 g'eswe ndzụ ngu akabaa
 igwerigwe!
- 11 O kwa ụzo mmamiphe bẹ mu
 ziru ngu.
 O buru gbororo, pfulu
 nhamunha bẹ mu duru
 ngu shia;
- 12 K'ophu bu i -nodu eje ije;
 o to dudu iphe,
 akposhi ngu ahata okpa.
 Teke iigba oso;
 upfu ta adudu ngu l'okpa.
- 13 Gudeshia ahuhù, a hùru ngu
 ike; ba hakwa iya
 g'o gbala!
 Letakwa iya enya ree;
 kele o kwa iya bu ndzụ,
 i dzụ.
- 14 Ta atukwa okpa atutu ophu
 l'uzo ndu ejo-iphe;
 ophu i shikwa ụzo ndu
 eme ejo ememe.
- 15 Gbangoo ya; be shikwa iya
 eshishi ophu.

Gbakutaru ụzo ono azụ;
shia ụzo ọzo jeshia iphe,
iije.

16 Kele ẹphe te ekujedu
mgbenya;
m'ẹphe emeduru ẹjo-ememe;
ọphu mgbenya eshitajedu
phẹ ẹnya eshita ophu;
gbahaa l'ẹphe meadaru gẹ
nemadzu daa.

17 Iphe, abụjeru nri phẹ bụ eme
ẹjo-iphe.
Mee, ẹphe anguje buru eme
iphe-ike.

18 Ụzo, ndu p̄fuberekoto
etso aduje g'iphóró
geregere utsu,
l'atoje nwẹhu abọhu gbiriri
jasu nchi asafu.

19 Obenu l'ụzo ndu ẹjo-iphe
aduje gẹ tsukiribaa
ochii;
k'ọphu bụ l'ẹphe ta amadu
iphe,
ẹphe evukotajẹ daa iko.

20 Nwa mu; ngabekwa nchi
l'iphe, mu epfu.
Gbobe nchi egbobe
l'opfu-onu mu.

21 B'ekwekwa g'ẹphe lufu ngu
l'iphu.
Dobe phẹ l'ime ọkpoma ngu.

22 Kele ẹphe bụ ndzu l'ẹhu ndu
humaru phẹ nu;
bya emeje g'ẹhu amadu
l'ophu wekorohu.

23 Ophu kachakponu bụ g'i
cheje obu ngu nche;
kele ọo ya bụ ẹka ndzu shi.

24 Tụkokpo iphe, gberu nggo
wofukota l'onu ngu.
G'ire ngu te epfujekwa opfu,

- apfuduru nhamunha.
 25 G'ènya ngu dukwa l'iphu.
 Tabekpoepo enya l'atatiphu
 ngu nhamunha
 nhamunha.
 26 Lerwejeadakwa enya l'uzo
 teme l'iitsojeru iya.
 G'uzo, ii-tSORU bujekwaru
 okpobe uzo, shihuru ike.
 27 Te etsokwaru uzo ekutara;
 ophu i shikwa ekicha.
 Wofutakwa okpa l'ejo ememe;
 kwasekwarupho
 nhamunha.

Anma okwa eri ogori

- 5** ¹Nwa mu; kwata ngaberu
 mmamiphe nkemu nchi.
 Woru nchi pfube epfube
 numa opfu nkwa menya,
 mu epfu anu ngu;
 2 k'opfu i-maruru eye onu l'o
 rwuberu iya; teme opfu,
 shi ngu l'onu egoshi li
 maru iphe.
 3 Kele opfu, shi nwanji,
 eme eji l'onu be anoduje
 atso ge manu-enwu;
 mbu l'okwo teretere
 ge manu-urwazi.
 4 O le o -rwuepho l'ikpazu
 iya lo tsoahaa g'age;
 tsuahaa nko g'ogu,
 atsu nko iphu labo.
 5 Onye tsoru iya nu laakwaru
 maa.
 Uzo iya edubaje nemadzu
 l'ilu.
 6 O to kpajedu ishi etsoru
 uzo ndzu.
 Uzo iya l'opfu dukotaepho
 nggodogo nggodogo;

- ọphu ọ madu.
 7 Noo g'o gude mu sụ unube
 unwu mu g'unu
 ngaberu mu nchi.
 G'ọ tọ dukwa teke unu a-ha iphe,
 mu pfuru meahaa ọzo.
 8 G'uzo, ịi-nọdu eshi bukwaru
 ọzo, nọ iya ọzenya.
 B'e shiswetakwa ọzo
 ọnu-mgbo ọlo ibe iya;
 9 a -nonyaa i woru ụbvù,
 rwuberu ngu nụ haaru
 ndu ọzo;
 bya eworu ndzu ngu
 tọgboru onye enwedu
 obu-imemini;
 10 mbụ a -nonyaa ndiphe
 bya ebvukaa ẹku ngu;
 ọo ya bụ; akanya,
 i seru awuru laa ibe onye
 ọzo.
 11 Teme ndzu ngu bvujeepho l'ị
 tsuahaade ude;
 mbụ teke akpọ-ẹhu ngu
 mę ogwehu ngu
 a-gbajoshihukota.
 12 Noo teke ịi-sụ: “?Denuanu
 g'o gude e shi alọ mu ẹka
 lẹ nchi;
 ọphu mu agubejedu
 iya iphe;
 mbụ e shi abajeru mu mba;
 ọphu o rwujedu mu l'ẹhu?
 13 Ndu ezi mu iphe bę mu
 jikaru lẹ mu te emedu iphe,
 ẹphe shi ezi mu;
 ọphu mu eshidu eyeje
 ọnu yeru onye shi
 akpọ-zijeru mu ọzo.
 14 Nta-a bę mu abyawaa
 aburu onye laru l'iyi
 l'edzudzu-ọha.”

- 15 Mbù-a; gè nyee ngu b́uru
 ngu obvú-mini,
 a-b́uru nkengu kpoloko.
 Mbù mini, agba kẹ t́oritori,
 shi lẹ wẹlu,
 ị t́uru l'onwongu.
- 16 ?Dẹnu g'ii-shi parụ ọgba,
 a nwùshiru ngu mini
 haa g'ọ sọo gborogboro
 lẹ gbororo?
 ?Mbù parụ okpuru ngu
 haa g'ọ sọru je adọru l'echi
 edupfu?
- 17 Mee ya g'ọ b́uru nkengu kẹ
 nwẹkinyi ngu.
 G'unu lẹ ndiphe ta
 agbakwarụ iya mgba.
- 18 G'e kebekwa ẹnya ẹka iikuje
 mini l'oma!
 G'ẹhu tsọkwa gụ lẹ nwanyi,
 ị luru l'okorọbya ụtsò!
- 19 G'ọ dọkwa g'umoro-ẹnyimụ,
 ama ntụmatu.
 G'era iya mejekwa g'ẹhu tsọo
 ngu ụtsò.
 Gẹ n-yemobu iya
 sepyabejekwa ngu
 l'unuphu.
- 20 ?Dẹnu g'ọ nwùru umere
 nwanyi, eme ẹji anọduje
 agba ngu igiri; nwa mu?
 ?Dẹnu g'ọ gude ọ b́uru
 ụtapfu nyee onye ọzo
 bẹ ịinoduje arwaphu
 onwongu?
- 21 Kẹle ụzo, onyemonye eshi
 bẹ Chipfu makotakwaru.
 Tẹme ọ nọdu atụkojeepho
 iphemiphe, oome egbu igo.
- 22 Ejo-ememe, onye ẹjo-iphe
 eme l'anmajekwa iya
 g'ónyà; mbù l'iphe-ẹji,

oome adujekwa g'udo
kee ya kpukpurukpu.

- 23 O buru iphe, e-gbu iya nu bu
ahuhù, a hùduru iya;
tème eswe eswe ono,
oome ono je eme iya l'ò
buru òla-l'iswi.

**Okwa, aanmaru
onye eme eswe**

- 6** 1 Nwa mu; ò -buru l'i naru
nemadzu ibe ngu mkpalèka;
ò -buru l'i woru onwongu
sùberu onye òzo
l'itumo;
- 2 ò -buru l'opfu ono buwaa
ònyà nmaa ngu;
mbù l'opfu, shi ngu l'ònu
bùwaa igbudu tù ngu;
- 3 wakwa iphe, ii-me baa;
nwa mu; g'i nweru
onwongu;
eshinu ì dabawaru l'èka
obutobu ngu.
Je ewoze onwongu alì;
rwòkpoepfo obutobu ngu
jasù l'ì rwò-buta iya.
- 4 B'ekwekwa gè mgbenya
zinwuta ngu ònya!
Òphu i kwekpòkwanu
g'o shita èka ì nò eshita
ophu!
- 5 Kukebe èhu dzòo onwongu
gè mgbada adzoje onwiya
l'èka ndu achì nta;
mbù g'ènu, ephe l'eli,
a nmataru l'ònyà;
e mechaa ò nahù.
- 6 Jekubenù unwehu;
gùbe onye ènyiru!
Gbua igo l'iphe, oome gude
maru iphe!

- 7 Lenu l'unwehu te nwedu
 onye-ishi;
 ọphu ẹphe enwedu onye
 edu phẹ nụ;
 ọzoo onye agbapheje ozi,
 ẹphe eje;
- 8 ọle ọo bujeru; o -rwua
 l'ọnanwu;
 l'ookukebe ẹhu seta nri;
 mbụ lẹ ndiphe -nọdu
 ebu ereshi;
 yẹbedua apakọ nkiya.
- 9 ?Bụ teke ole bẹ ịi-zẹkpo
 ẹgube ono zẹ-beru;
 gube onye ẹnyiru?
 ?Bụ teke ole bẹ ii-tehu
 lẹ mgbenya ọphu iiku?
- 10 Ịisuje l'ọ kwa-a g'i kuta
 mgbenya nwanshịi;
 mbụ g'i dobe ishi l'oshi
 ilile;
 mbụ l'ọ kwa-a g'i jiru ẹka
 ye l'iphu ụtapfu ọtuta
 unme nwanshịi;
 tẹme l'ị gbeshi je aharu
 ẹhu ngu zọo ọkpa.
- 11 Ọle g'i makwaru l'ọkpa-nri
 a-fukwaru ngu g'onye ndu
 abalidebvụ byaru ibe iya;
 mbụ l'uko-iphe akwatakwa
 ngwogu byapfuta ngu.
- 12 Unu ngabẹ nchị gẹ mu
 pfiaru unu kẹ mkpọkoro
 nemadzụ;
 mbụ onye ẹjo-iphe;
 onye buẹpho opfu,
 gberu nggọ bẹ oogudeje
 tsoru aghaphe;
- 13 onye anọduje ataburu
 nwibe iya ẹnya;
 tẹme ọ nọdu egudeje
 ọkpa eme iphe-ọhubama;

- bya ajajeru nwibe iya eka.
 14 Onye egudeje egedede,
 du iya l'obu chia idzu eme
 ejo-iphe;
 teme o nodu anoduje
 akpa opfu.
 15 Noo g'o gude eze-iphe-ehuka
 je atu iya l'upfu.
 A -bya aji enya birimu be
 ee-mebyiwa iya k'ophu
 e tee mekotabaedu iya.
 16 O duru iphe ishii,
 du Chipfu ashii;
 mbu uzo iphe esaa, bu ebyi
 l'iphu iya.
 17 Iphe ono bu: eku-onwonye;
 adzu uka egbu ndu adudu
 iphe, ephe meru;
 18 ari k'eme ejo-iphe;
 ekwo gburumu gbaba l'eme
 ejo ememe;
 19 agba ekebe egedede;
 mbu onye opfu, eshije iya
 l'onu abukotajeru uka;
 waa akpa opfu l'unuphu.

Anma okwa eri ogori

- 20 Nwa mu; mejekwa iphe,
 nna ngu suru g'i mee;
 ophu i zohakwa eme iphe,
 ne ngu ziru ngu.
 21 Kee ya kpukpurukpu l'obu
 ngu go noo ojejoje!
 Li wokwaru iya pho tukpoo
 onwongu l'olu!
 22 Noo kele i -nodu eje ije;
 bu iya a-nodu edu ngu.
 I -nodu eku mgbenya;
 bu iya a-nodu eche ngu nche.
 O -buru l'i tehuru nwuru enya;
 l'oopfu eyeru ngu.
 23 Kele iphe, a suru g'i meje ono

bụ orọku; tẹme iphe ono,
 e ziru ngu ono bụru ìphóró;
 tẹme mba, a barụ ngu gude
 gbọoru ngu ụja bụru
 ụzo ndzụ.

- 24 Oo ya e-phufuje ngu l'ẹka
 ẹjo nwanyị ono nọ;
 bya aburu iya e-selaje
 ngu azụ l'ẹka ọ nọ mbụ
 nwanyị-ụkpara,
 opfu iya anọduje akwọ
 teretere.
- 25 Gẹ mma, nwanyị ụkpara ama
 te emekwa g'ọ wata ngu
 agụgu l'ime obu ngu!
 Ophu i kwekwa g'o gude ẹnya
 deritaru ngu!
- 26 Kele nwanyị-ụkpara bẹ
 bụkwa g'ị bụru onye
 mmanụ bẹ oomeje.
 Mbụ-a; nwanyị, eri ogori
 bụkwa ishi ndzụ ngu
 bẹ ọonoduje achi nta iya.
- 27 ?O duru onye a-guta
 ọku kpọbe onwiya l'utapfu;
 g'ọku te eke uwe iya?
- 28 Mbụ-a; ?ọ duru onye
 e-je ije l'eli ovokoku;
 g'ọku ta ahụ iya l'okpa?
- 29 Nokwa g'onye yee nyee
 nwibe iya akwa dụ
 bụ ono.
 Onye denyiru nyee nwibe iya
 ẹka bẹ a taa hakwa
 ke mmanụ!
- 30 Ndiiphe te epfubyishijekwa
 onye ẹgu eme;
 m'ọ tųgbua je ezita nri, oo-ri.
- 31 Ole ọ -bụru l'e guderu iya bẹ
 ọ tọo kpọshijekwa g'ọ tọ
 pfụ ụgwọ iphe ono,
 o zitaru ono mgbo ẹsaa;

m'obetakpõru o je l'atũko iphe,
 dũ l'ũlo iya reshigbua gude
 pũa ya.

32 Obenu l'onye jepfuru
 nyee nwibe iya bẽ egomunggo
 swehuru;
 kẹle onye eme nno bũ
 onwiya bẽ oomebyishi.

33 Urwu, ooritajẹ iya bũ
 ẹka-nchị yẹ iphe-iphere,
 eemeje iya; tẹme ujikputeru,
 o meru onwiya buru iphe,
 e te hufubaẹdu ehufu.

34 Kẹle ọo okophoo-nwanyị
 akpatsuje nwoke
 ẹhu-eghu;
 ọphu ọophujedu obu-imemini;
 m'ọ bya emelata onye
 jepfuru nyee ya.

35 Ọphu ọ dũdu iphe,
 e gude arwọ iya dũru ọphu
 ọ bya anata;
 tẹme ọphu ọ dũdu m'obeta
 ị nũ iya gũnu g'o nworu
 kẹ mmanũ, ọ bya iya
 ebyi ẹka.

**Okwa, aanmaru ndu ejeje
 kẹ nwanyị-ụkpara**

- 7** ¹Nwa mu; meje olu mu!
 Woru iphe, mu sũru g'i meje
 kwachia akwachi
 l'ime obu ngu!
- ² Ị -nọdu emewaa iphe,
 mu sũru g'i meje bẽ ịi-nọdu
 ndzũ.
 Ọo g'iiletajẹ ẹnya
 l'akpũru-ẹnya-oji ngu-a
 bũ g'ii-leta iphe, mu ezi
 ngu ẹnya.
- ³ Gbaru iya l'ẹka g'ọ buru
 ngu echi mkpũshi-ẹka!

- Li woru iya dee edede
l'ime obu ngu!
- 4 Kua mmamiphe nwune
ngu nwanyị!
- Li kua nkwaṃnya onye gu
l'iya bu ndu unuphu!
- 5 Oo phe a-ṅodu ephufuje ngu
l'eka nwanyị-ovuṅba;
mbu l'eka nwanyị-ukpara,
opfu onu iya akwo
teretere.
- 6 A su ngu le-a; mu gbẹ le
windo ulo mu lee nya;
mbu-a; mu gbekwa le
windo ulo mu pyofu
nya l'etezi;
- 7 mu huma l'echi aka ndu
amadu iphe doru;
mbu l'echilabo unwokorobyia;
lo nweru onye ophu
egomunggo swehuru.
- 8 Yebedua tsoru gbororo eje
eshita aka nwanyị ovuṅba
ono bu;
mbu gha iphu eje l'uzo
aka ulo nwanyị ono no.
- 9 Teke ono bu uzenyashi;
ge nchi ejihuwaa;
mbu g'ochii atukpuwa ehu.
- 10 Tobudu iya bu; nwanyị lanu
futa byapfutashia ya;
kwaa akwa nwanyị-ukpara;
teme eregede jikwa iya
pho obu.
- 11 Nwanyị obu be anoduje
atu kwokwokwo;
teme ophu o dudu onye
ookweje g'onu iya rwu
iya l'ehu;
ophu ikè etsupfuduru
iya l'oshi.
- 12 Teke i shiru uzo gbororo;

- lì hùma iya.
 I -lufushia l'edupfu-òha l'ò
 nõduwa iya.
 Owojeru onwiya tsukpaa
 l'ekameka.
- 13 Noo ya; ò bya eduta
 nwokoròbya ono bya
 anma iya akpa;
 bya eworu iphu gbua
 teterete ghaaru iya
 iphu sù iya:
- 14 “Anù, mu bọtaru lẹ
 ngweja-ẹhu-guu,
 mu shi je egwegwe nõkwa
 l'unuphu; noo kele ò
 kwa ntanù-a bẹ mu
 meẹbekotaru iphe,
 mu riburu angù lẹ
 mu e-me.
- 15 Ọo iphe ono meru g'o gude
 mu futa bya ele ẹnya ngu.
 Nta-a bẹ mu chọwaru ngu
 jasù mu hùma ngu!
- 16 Iphe-azẹe mu bẹ mu
 gudewaa ẹkwa,
 tũru iphe poopoo dozia;
 mbù ẹkwa, e kwerurọ
 lẹ Ijiputu.
- 17 Iphe-azẹe mu bẹ mu
 wùkotaru manù,
 eshi kwẹekweekwee.
 Mu wùru iya mẹru;
 yẹe alowe; waa sinamọnu.
- 18 Bya g'anyi zẹe l'ibe mu
 gbiriri jasù l'ùtsu!
 Bya g'anyi kwaa gude mee
 g'ẹhu tsọọ anyi ùtso.”
- 19 Ji mu ta anọkwa l'unuphu.
 O jeru ẹka kwatakpọọ
 dù ẹnya.
- 20 Ẹda, ooyeje okpoga bẹ
 o yejiru okpoga eyeji

- wota gude jeshia;
 k'ophu bu l'ò -bya alwa
 be onwa e-dzuakwanu
 edzudzu.
- 21 O gudeepfo epfu opfu
 erengete ono gbiriri jasu
 o jita iya.
 O buru ire iya, akwo teretere
 ono be o gude dephua
 ya.
- 22 Teke ono teke ono o phukuru
 tsoru iya g'eswi,
 a kpu eje egbugbu;
 ozoo g'ele, eje adalahu
 l'onyà;
- 23 jasu apfu buru iya le
 meji purumu;
 mbu g'enu, ephe eje ala
 l'eka a gbaberu onya,
 ata makpodanu le ndzu
 iya tsewaru l'onu eta.
- 24 Ntamanu-a; unube unwu mu;
 unu ngaberu mu nchi!
 Unu togbokwa nchi g'iphe,
 mu epfuru unu bahu iya!
- 25 Unu te ewojekwaru obu unu
 ziberu nwanyi ono;
 ophu unu ekwekwa g'o
 duswee unu uzo;
 duru unu lashia uzo, ooshi.
- 26 Kele ikpoto nemadzu be
 o chitaakwaru tu;
 teme ndu o gburu egbugbu
 dukwapho igwerigwe.
- 27 Ulo iya bu gbororo uzo
 ali-maa.
 Uzo ono kwasekpoerupho
 gbiriri jasu l'ime
 mkpuru aka onwu
 gbaru iphe-azee buru.

Mmamiphe eku ngu oku

- 8 ¹?Tọbudu oku bẹ mmamiphe
 eku egube phọ?
 Mbụ ?tọ bụdu olu
 nkwaṃnya ada
 g'ọoda phọ?
- ²Ọo l'ẹka dū ephekerephe,
 nọ l'aguga gbororo;
 mbụ lẹ mgbakata-uzo bẹ o
 jeru je apfuru.
- ³Ọ pfuru l'aguga ọnu-abata
 ẹka eeshije abahụ
 l'ime mkpukpu ono.
 Ọo l'ọnu mgbo mkpukpu ono
 gẹdegede bẹ ọ pfuru
 echi mkpu sụ:
- ⁴Ọ kwa unubẹ nemadzū
 l'ophu bẹ mu eku;
 mbụ l'ọo ndiphe g'unu ha
 bẹ mu akporu okwe.
- ⁵Unubẹ ndu enwedu
 egomunggo; g'iphe
 dojenụ unu ẹnya!
 Unubẹ ndu eme eswe;
 unu kwanaa ẹnya!
- ⁶Unu ngabẹ nchi;
 kele iphe, mu epfu bukwa
 ọkpobe iphe.
 Mu sakwaru ọnu k'epfu iphe,
 pfuru nhamunha.
- ⁷Iphe, mu epfuje bụ ire-lanụ;
 kele ẹjo-iphe adujekwa mu
 ashị.
- ⁸Iphe, bụ opfu, shi mu l'ọnu
 bukota opfu,
 pfuru ọto.
 Ọ tọ dudu opfu, gberu nggọ;
 ọzoo ophu
 apfuduru-oto, eshije mu
 l'ọnu.
- ⁹Onye iphe edoje ẹnya maru

- lẹ g'ọ hakọta p̄furu ọto.
 Ndu maru iphe bẹ maru
 l'opfu ono p̄fugbaaru
 nhamunha.
- 10 Hakwa mkpọla-ọchaa;
 hatachia mba,
 mu abaru ngu!
 Mmamiphe kakwa ọkpobe
 mkpọla-ododo ree!
- 11 Kẹle mmamiphe kakwa
 mkpuma, aswa dū ere ire.
 Ọ tọ dukwa iphe, aguje
 nemadzu ẹgu enweru
 mẹ nanu,
 aa-nọdu atū eyeru iya.
- 12 Mube mmamiphe bẹ yẹ
 nkwamenya bukwa
 l'eka lanu.
 Amaru iphe yele eye onu
 l'opfu tūkokwaru buru
 mu nwe iya.
- 13 Atsu Chipfu ebvu bukwa
 akpo ẹjo-iphe ashị.
 Iphe, dū mu ashị bukwanu
 eku-onwonye yẹ etu
 onwonye ophushugbu;
 yẹ eme ẹjo-ememe;
 waa epfu iphe,
 apfuduru-oto.
- 14 Ọkpobe idzu yẹ mmamiphe
 bu nkemu.
 Nkwamenya yẹ ike
 bukwarupho nkemu.
- 15 Ndu eze gude mube mmamiphe
 nọdu l'aba-eze phẹ.
 Ndu-ishi gude mu atū ekemu,
 p̄furu nhamunha.
- 16 Ọo mu bẹ ndibe ndu eze
 gude nọdu l'aba-eze phẹ;
 mēkpoo iphe, bukpo ndu
 ha shii, nọkota l'okwa
 buru ishi unwu-eliphe.

- 17 Ndu yeru mu obu bẹ mu
yekwaru obu;
tẹme ndu achọ mu nu
achoshi mu ike je
l'achota mu.
- 18 Enweru iphe; yẹ akwabe
ùbvù bukota nkemu.
Eku, a-nọ jasù l'ojeje;
waa apfubekoto tuko
nodu mu l'eka.
- 19 Urwu, eeritaje lẹ mbẹdua
kakwa okpobe
mkpola-ododo ree;
tẹme iphe, mu agbataje
tukobe onwomu
kakwapho ree eme
l'okpobe mkpola-ochaa.
- 20 Uzo, mu eshije bu uzo
apfubekoto.
O buru gbororo k'ikpe,
pfuru nhamunha bẹ
mu etsoje.
- 21 Ndu yeru mu obu bẹ mu
emeje g'ephe baa uba;
tẹme mu nodu emeje
g'ulo-eku phe ji ejiji.
- 22 Oo mube mmamiphe bẹ
Chipfu vuchakpoọ uzo
nweru;
tẹme o wata eme iphemiphe
ono,
o meshiru lẹ teke ndiche ono.
- 23 A hotahawaru mu ro teke
aama;
mbu lẹ mbulembukpoo;
tẹme e meje mgboko.
- 24 Teke oke-enyimu teke
adukpodanu bẹ mu
nohawa;
mburo teke ogba, mini jiru
ejiji eteke eshidu du.
- 25 Tẹme e mee ubvu ubvu

- dobegbaa l'ònodu iya;
 mbù tème e mee úbvú,
 hagbaa nwanshii bè
 mu ñhawa.
- 26 Tème Chipfu mee eliphe-a
 l'ophu; yè obotègu,
 dù iya nù;
 mbùkponu tème e
 mee urwuku, jiru
 mkpoji-èka.
- 27 Mu ñokwa l'èka ono teke
 o meru igwe dobe;
 mbù teke o meru
 akpaminigwe;
 o phoze je agèbe ònu
 l'oke-ènyimu.
- 28 Teke o meru urwukpu dobe;
 bya edobegbaa ògba ògba,
 mini ime alì shi asòfuta
 lè mgboko.
- 29 Teke ono, ò kparù
 eze-ènyimu oke;
 k'òphu bù lè mini ta
 asòghatadu èka ò sùru
 g'ò sò-beru;
 mbù teke ono, ò tùru òkpa
 eliphe-a l'ophu;
- 30 bè bùkwa mùbe mmamiphe
 bù nnajìuphu, shi ñodu
 iya lè mgburèku emeru
 iya òna.
 Mu meru; èhu ñodu
 anòduje atso iya útso
 mbòku-mbòku;
 tème mu shi
 anòdujekwapho
 ete èswa l'iphu iya
 mkpùrumkpuru.
- 31 Mùbe mmamiphe bè mgboko,
 o meru shi emeje;
 èhu-útso eji mu obu;
 tème ndiphe l'ophu ñodu

- adujekwa mu pho ree.
- 32 Oo ya bu; unube unwu mu;
unu ngabenuru mube
mmamiphe nchi.
Ehu-utso be a goru nu onye
etso uzo mu.
- 33 Unu ngabe nchi numa mba,
mu abaru unu;
g'unu amaru iphe!
B'e wokwaru iya hua l'ali!
- 34 Ehu-utso be a goru nu onye
ngaberu mu nchi l'olu;
onye anoduje l'onu
mgbo ibe mu eche nche
mboku-mboku;
mbu onye anoduje l'onu-ulo
mu ngaberu mu.
- 35 Kele onye choru mube
mmamiphe chota bukwa
ndzu be o chotaru;
teme onye ono buwaru
onye tubaru Chipfu l'enya.
- 36 Obenu l'onye jikaru achu
mube mmamiphe bukwa
onwiya be oometa iya.
Iphe, bukpuo onye mu du
ashi bukwa onwu be
o yeru obu.

**Mmamiphe eku oku;
emeswe nodu eku**

- 9** ¹ Mmamiphe gbeshiru je
eworu itso esaa kpo be gude
mee ulo iya.
- ² O bya egbua anu shia dobe
bya agwaa mee dobe;
bya eshia ite dobe;
- ³ bya ezia unwumgboko,
ejeru iya ozi;
ephe je apfuru eku oku.
Eka bu eka kachaa l'eli le
mkpukpu be ephe pfuru

- eku oku sù:
- 4 “G'iphe, b̀kpoo ndu amazidu
iphe bata l'̀lo l'̀ka-a!”
O be l̀e ndu enwedu
egomunggo; ọ sù p̀hẹ:
- 5 “Unu bya eria nri,
mu shiru dobe; ngua m̀e,
mu gwaru dobe.
- 6 Unu haa b'e nwe egomunggo
ono bya anodu ndzu!
G'iphe dojenu unu ẹnya!
- 7 Onye abaru onye mgbonu
mba bukwa onye e-phu
iya iphu bẹ ọcho.
Onye alokwanu onye ejo-iphe
eka l̀e nchi bukwarupho
okonu bẹ ooku oku.
- 8 Ta abajekwaru onye mgbonu
mba; odumeka bẹ
ookpokwa ngu ashi.
Bachiru onye maru iphe mba;
huma l'oo-ye ngu obu.
- 9 Loru onye maru iphe eka l̀e
nchi huma l'ọ-kabaa
amaru iphe eje.
Zia onye pfuberekoto iphe
huma l'oo-yekwabaa
iphe l'iphe, ọ maru.
- 10 L'ọ kwa atsù Chipfu ebvu b̀
egbube ishi mmamiphe.
Amaru onye ono, d̀ nso ono
buru iphe edo ẹnya.
- 11 Kele ọo m̀be mmamiphe
e-me g'ì kaa nka.
Mb̀-à; mu e-me g'e
yekwabaaru ngu apha
l'apha olemole i gege
anọ l'eliphe-a.
- 12 I -maru iphe; mmamiphe ngu
ono ebua ngu nggo.
Teke i bukwanu onye
mgbonu;

l'ọ buru gùbedua l'onwongu
e-je iphe-ẹhuka iya.”

- 13 Olu kẹ nwanyi ono,
bù iya bù eme-eswe nọdu
adakwaphọ adashi ike.
Ọ bù onye a hùduru ahùhù;
tẹme ọphu ọ madu iphe.
- 14 Yẹbedua je anọdu l'ọnu-abata
ibe iya;
mbù l'okposhi, o doberu
l'ẹka kakọta l'eli
lẹ mkpukpu.
- 15 Noo ẹka ọ nọ eku iphe,
bùkpoo ndu aghata
aghata;
ndu pfuluberuro ije phẹ
nhamunha eje iphe,
ẹphe eje.
Ọ sù phẹ:
- 16 “G'iphe, bùkpoo ndu amazidu
iphe bata l'ulo l'ẹka-a!”
O be lẹ ndu enwedu
egomunggo; ọ sù phẹ:
- 17 “Mini, e zitaru l'oshi
adujekwa ree.
Ọ buru nri, e riru lẹ mpya
kachaa uto!”
- 18 Ọphu ẹphe amaswetakpoda
amama ophu l'unwu-maa
doru l'ẹka ono;
lẹ ndu byaru iya ẹbyaa
nowaa l'ali-maa
anono.

Ètu, Sólomọnu nmashiru

- 10** ¹Ndu ọwa-a bù ẹtu,
Sólomọnu nmashiru:
Nwata maru iphe emejekwa
g'ẹhu tsọo nna,
nwuru iya nù uto.
Obenu lẹ nwa, eme eswe
bù aphụ tsọru ne iya.

- 2 Eku, a kparu ejo akpakpa
ta adukwa urwu, o baru.
Obenu l'apfubekoto adzotaje
nemadzu l'eka onwu.
- 3 Chipfu ta ahajekwa onye
pfuberekoto g'egu
mee ya.
Obenu l'onye ejo-iphe be
o to kwejedu g'iphe,
agu iya nu rwube iya aka.
- 4 Eme enyiru emejekwa amadu
g'o daa ukpa.
Obenu l'eka e gude ese
akanya emeje g'a baa
uba.
- 5 Onye kpataru iphe, o koru
dokobe edokobe l'onanwu
bu onye kwaru enya.
Obenu l'onye anoduje eku
mgbenya teke eemeta iphe,
e meberu l'ali bukwa
onye-eswe be o bu.
- 6 Onu-oma bu okpu-eze,
onye pfuberekoto kpu
l'ishi.
Obenu l'iphe, jiru onu
onye ejo-iphe bu eme
nemadzu mkpawere.
- 7 Anyata, a nyataru onye
pfuberekoto abujeru
onye nyataru iya nu
iphe-ekweru.
Obenu l'epha onye ejo-iphe
a-chihu.
- 8 Onye maru iphe l'ime obu
iya emeje iphe, a suru g'e meje.
Obenu l'onye epfu
jogojogojogo alaje l'iyi.
- 9 Onye uta adudu le ndzu iya
be obu shihuru ike.
Obenu l'onye eshi uzo,
du nggodogo nggodogo

- bẹ ee-mechanụ-a hụma.
 10 Onye ebvu ọnya ẹhuka ẹhuka
 bu ọphụ bẹ ọokpatsu.
 Teme onye epfu jogojogojogo
 ọdu alajẹ l'iyi.
- 11 Ọnu onye pfulberekoto bu ishi
 nggele mini ndzụ.
 Obenu l'iphe, jiru ọnu
 onye ẹjo-iphe bu
 iphe-kpangangaa.
- 12 Ndumashi akpatsu esemopfu.
 Obenu lẹ n-yemobu
 ekpuchije iphe-ẹji g'ọ ha.
- 13 Ọnu onye iphe edoje ọnya
 bu mmamiphe eshije
 iya afushi.
 Obenu l'onye enwedu
 egomunggo bu
 ẹchachi ọ swiru iya.
- 14 Ndu mmamiphe bẹ ewojeru
 iphe, ẹphe maru kwakọbe.
 Obenu l'ọnu ndu eswe bu
 ọla-l'iswi bẹ ẹphe anọduje
 eku oku.
- 15 Ụba onye nweru iphe bu
 mkpukpu, ọ kpuru
 kpushia ya ike.
 Ụkpa bukwanuru iya
 emebyishije onye enwedu
 iphe.
- 16 Ụgwọ ozi, aapfu onye
 pfulberekoto emeje gẹ
 ndzụ dụ iya.
 Obenu l'okpoga, onye
 ẹjo-iphe akpata bẹ emeje g'o
 mee iphe-ẹji.
- 17 Onye angabeje nchị lẹ mba,
 aabarụ iya bukwa ọzo ndzụ
 bẹ ooshi.
 Obenu l'onye abujeru;
 a -nọdu ahù iya ahùhù
 l'ọ dụ iya ashị

- l'edusweshije ndu ọzo
 uto.
- 18 Onye domiru ndumashi
 l'obu be adu uka du
 l'ogboromonu.
 Teme onye asu asulasu
 buru onye-eswe.
- 19 Opfu -paa igwerigwe be
 iphe-iji haakwaru bahu iya.
 Obenu l'onye aduje ike sede
 ire iya be kwaru enya.
- 20 Ire onye pfuberekoto bu
 okpobe mkpola-ochaa.
 Obenu l'iphe, shi l'obu onye
 ejo-iphe ta adudu urwu,
 o kwataru baa.
- 21 Olu-opfu onye pfuberekoto
 azujije ndu du
 igwerigwe epho.
 Obenu le ndu eswe anwuhuje
 le b'enwe egomunggo.
- 22 Onu-oma ke Chipfu l'emeje g'e
 nweru iphe.
 Ophu o dudu iphe-ehuka,
 ooyeje iya.
- 23 Onye eswe bu iphe,
 aduje iya ree bu
 ejo-ememe.
 Obenu l'onye iphe edoje
 enya bu iphe,
 aduje iya ree bu mmamiphe.
- 24 Iphe, onye ejo-iphe atsu
 ebvu; a -nonyaa o mee ya;
 e-mekota iya kpamu.
 Iphe, agukwanu onye
 pfuberekoto g'e meeru
 iya be ee-mekotaru iya.
- 25 Oo ge oke-pherephere
 ezije tuutuutuu zighata-a
 bu g'onye ejo-iphe
 achihuje.
 Obenu l'onye pfuberekoto

- eshihuje d̄ungudungu
jasu l'ojejoje.
- 26 Oo ge mee-veniga aduje
leze-a; mbu g'enwuru-oku
aduje l'enya-a bu g'onye
enyiru aduje onye ezi
iya ozi.
- 27 Atsu Chipfu ebvu akporiberu
ndzu.
Obenu le ndzu onye
ejo-iphe be eegbuje
mkpirikpu.
- 28 Iphe, onye pfuberekoto
ele enya iya bu ehutu-so.
Obenu l'iphe, onye
ejo-iphe daru ngaberu
emechaje buru
iphe-mmanu.
- 29 Eshi uzo Chipfu bu iphe,
edomije ndu pfuberekoto
bya abukwanuru iphe,
etsupyashije ndu emeje iphe,
adudu ree.
- 30 Onye pfuberekoto be a ta
abyakwa enwubata
enwubata.
Obenu le ndu ejo-iphe tee
buduru l'ali ono.
- 31 Onu onye pfuberekoto bu
iphe, eshije iya nu bu
mmamiphe.
Obenu l'ire, apfuduru-oto
be ee-mechaa sebufu.
- 32 Onu onye pfuberekoto maru
iphe, bu: e -pfua ya lo
du nhamunha.
Obenu lonu onye ejo-iphe
bu iphe,
o maru kpoloko bu iphe,
du nggodogo
nggodogo.

- 11 ¹ Eme iphe, eegudeje atù
 ẹrwa iphe l'uzo ẹregede;
 bukwa ẹbyi l'ẹnya Chipfu.
 Obenu l'iphe, aduje Chipfu
 ree bu eme ire-lanu.
- ² Eku-onwonye ọdu eje abya;
 iphere etso iya etsotso.
 Obenu l'iphe, anọduje etso
 adu àgù l'obu bẹ bu
 mmamiphe.
- ³ Ụta ta adu ẹ ndzu onye
 pfuberekoto bukwa
 iya anọduje edu iya.
 Obenu ẹ ndu e gudedu
 ire phe ẹka bu iphe,
 emebyije phe nu bu
 ntuphu-ire phe.
- ⁴ Ẹku ta adukwa urwu,
 adukwadu iya nu mboku,
 ẹhu e-ghu Chileke oke eghu.
 Obenu l'apfubekoto adzoje
 nemadzu l'ẹka onwu.
- ⁵ Apfubekoto k'onye uta adudu
 ẹ ndzu iya atogbojeru
 iya uzo nhamunha.
 Obenu l'iphe, akwatsuje onye
 ẹjo-iphe bu eme
 ẹjo-iphe iya.
- ⁶ Apfubekoto k'onye obu iya
 guru iphoro l'adzoje iya.
 Obenu l'onye e gudedu ire iya
 ẹka bu ẹgu ẹjo-iphe,
 agu iya nu anmajẹ
 iya g'onya.
- ⁷ Onye ẹjo-iphe -nwuhu; iphe,
 ori l'oo-mecha mee
 l'ẹhu iya; alaru iya l'iyi.
 Iphemiphe kpọ, bu iphe,
 o shi dobesu ẹ ya
 e-gude ike iya mee aburu
 iphe-mmanu.
- ⁸ Onye pfuberekoto bẹ

aanafutaje l'eka
iphe-ehuka.

Iphe-ehuka obu ejechia
atu-koru l'ishi onye
ejo-iphe.

9 Onye te emedu ele Chileke
bu opfu onu be
oogudeje mebyishia
nemadzu ibiya.

Obenu l'onye pfuberekoto
egudeje nkwamenya
nahu.

10 Obujeru teke iphe ejehuru
onye pfuberekoto;
ndu bu le mkpukpu ete
eswa.

Teke onye ejo-iphe laru
ola-l'iswi;
ndiphe agboo ogboo.

11 Onu-oma k'onye obu iya guru
iphoro akwo-lijie
mkpukpu.

Obenu l'opfu-onu onye
ejo-iphe emebyije iya emebyi.

12 Onye enwedu egomunggo
akpoje nemadzu ibiya
ebo l'afu.

Obenu l'onye nweru egomunggo
be l'esedeje ire iya.

13 Onye asu asulasu epfuje iphe,
e domiru edomi.

Obenu l'onye e gude ire iya
eka edomikotaje iphe,
du egube ono.

14 Oha, a taa kpo-ziduru uzo
adajekwa.

Obenu a -du igwe akpo-ziru
oha uzo;
l'aadzota oha ono.

15 Onye naru onye o madu
mkpaleka ta adukwa iphe,
e-me g'o to je iphe-ehuka.

- Obenu l'onye s̄uru l̄e ya te
 eyekwa ̄eka l'iphe,
 ana mkpal̄eka ta ad̄ukwa iphe,
 e-me iya n̄u.
- 16 Nwanyi, eme odoo ab̄ujeru;
 a -kwab̄e iya ùbv̄ù;
 l'ò naa ya ̄eka lab̄o.
 Unwoke, ewebushi ak̄urepho
 n̄odu at̄uje ̄eku
 gburumu sw̄is̄wia.
- 17 Onye iphe-oma b̄u onwiya b̄e
 oome iya edoberu.
 Onye d̄u ̄ehuka b̄ukwanuru
 iphe-̄ehuka b̄e oometaru
 onwiya.
- 18 Iphe, ndu ̄ejo-iphe setaru
 l'akanya a-buru ph̄e
 iphe-mman̄u.
 Obenu l'onye ak̄u ap̄f̄ubekoto
 ḡe mebyi-iphe,
 aak̄u l'al̄i b̄e l'a-w̄ota ̄okpobe iphe,
 ̄o k̄uru.
- 19 Onye p̄f̄uberekoto ̄okpobe
 ap̄f̄ube b̄e ndz̄u ad̄uje.
 Obenu l'onye agba etso eme
 ̄ejo-iphe agbaj̄e tsoru iya
 jas̄u l'ò gbaba l'õnwu.
- 20 Ndu ̄okpoma d̄u ̄eji emekwa
 ̄ebyi l'̄enya Chipfu.
 Obenu l̄e ndu ùta ad̄udu l̄e
 ndz̄u ph̄e ad̄uje Chipfu
 ree shii.
- 21 ̄Ophu ìi-makaharu b̄u l̄e ndu
 ̄ejo-iphe b̄e a taa had̄u g'a ta
 h̄ù ph̄e ah̄ùh̄ù.
 Obenu l'oshil̄okpa ndu
 p̄f̄uberekoto ta ad̄udu iphe,
 ee-me ph̄e n̄u.
- 22 Nwanyi, amash̄i mma ike;
 mmamiphe pehukwanu iya l'̄ehu;
 d̄u g'iphe-nch̄i,
 e gude mkp̄ola-ododo mee;

woru ye ezi l'imi.

23 Iphe, agụ onye pfuberekoto
bụ ẹka ọosubeje ishi
bụ l'iphe-oma.

Obenu l'iphe onye ẹjo-iphe
ele ẹnya iya bụ l'ẹka
ọosubeje ishi bụ l'oke-ẹhu-eghu,
Chileke a-tukoshi iya.

24 Onye bụ omeluko bẹ iphe
iya anọduje aka shii eje.
Obenu l'onye aswị aswị
emechajẹ kpabua nvọ.

25 Onye eme iphe-oma bẹ ẹka
a-nọdu agba ụpete.
Mbụ l'onye agbajẹ nwibe
iya mini l'obu bẹ
aa-gbakwaphọ mini l'obu.

26 Ndiphe anọduje ephu
nemadzu iphu mẹ o -gbushia
ereshi gbachishia l'iphe.
A nọdu ajajẹ onye reru nkiya
l'orwuberu iya ajaja.

27 Onye achọ iphe,
du ree bẹ atubaje ndiphe
l'ẹnya.

Obenu l'onye achọ ẹjo-iphe
bẹ ẹjo-iphe abyapfutajẹ.

28 Onye kpọru obu yeru ẹku iya
a-dakwa.

Obenu l'onye pfuberekoto
a-nọdu aja àjàjà
g'ẹkwo oyii.

29 Nwoke, esetaru ndibe
iya opfu bukwa
pherephere bẹ a-buru
okiphe iya.

Tẹme ọ buru onye eme eswe
l'e-mechaa buru onye
ejeru onye maru iphe ozi.

30 Mebyi, onye pfuberekoto ami
bukwa oshi emeje g'a
nọdu ndzụ.

Ozo bụ l'ọo onye aduje ike
pfubuta nemadzu bụ onye
maru iphe.

- 31 Eshinu aa-pfu onye
pfuberekoto ugwo iphe,
oome l'eliphe-a;
be aa-pfukwa iya pho ndu te
emedu ele Chileke yee
ndu iphe-eji;
pfua phe iya pfugharu
phe iya eka.

12 ¹ Onye aabarụ mba;
o du iya ree bukwa
mmamiphe be du iya ree.
Obenu l'onye o du ashị l'aahù
iya ahùhù ta amadu
iphe.

- 2 Onye oma be tubaru Chipfu
l'anya.
Obenu le Chipfu anmaje
onye eregede ikpe.

- 3 Nwoke ta abukwa eme
ejo-iphe be oo-gude nguru
anguru.
Obenu l'onye pfuberekoto ta
adudu onye e-phefu
iya ephefu.

- 4 Okpobe nwanyi bukwa
okpu-eze,
ji iya kpu l'ishi.
Obenu l'ejo nwanyi du g'okpu,
rehuru erehuru no
ji iya l'ehu.

- 5 Iphe, ndu pfuberekoto tüberu
k'ememe abujeru iphe,
pfuru nhamunha.
Obenu l'idzu ndu ejo-iphe
achị bukota ughoshi.

- 6 Opfu onye ejo-iphe egepajeru
egeparu achọ onye
oo-gbu.
Obenu l'olu-opfu onye obu

iya gūru ìphóró adzoje
ndzū.

7 Ndu ẹjo-iphe bẹ ee-mechaa
mebyishikòta;
ẹphe achihu.

Obenu l'ọnu-ulo onye
pfuberekoto apfujeru
jimujiimu.

8 Ọo ẹ nkwaṁnya
onyemonye jeberu bu
g'aajabejeru iya ajaja.

Obenu l'onye bu ẹjo-iphe
jiru iya obu bẹ a ta
agubejedu iphe.

9 Ọ kakwa ree l'i bu onye
a gubeduru iphe;
i nwekanuru onye-ozì;
eme l'i guberu onwongu
iphe l'ẹbe ọ dū nri,
i nweru.

10 Onye pfuberekoto
agubeje iphe lẹ mkpa,
duru anu,
o nweru l'ibe iya.

Obenu l'obu-imemini,
onye ẹjo-iphe aphujeeru
phe bu aduru phe ehuka.

11 Onye jeru ozi l'alì iya bẹ nri
a-duru dūa k'etsutsu iya.

Obenu l'onye achi
iphe-iphoro ọso te nwedu
egomunggo.

12 Onye ẹjo-iphe bẹ iphe,
ndu ẹjo-ememe narū lẹ nfu
anoduje agu ẹgu.

Obenu l'ogbarabvu onye
pfuberekoto anoduje
abya pulapula.

13 Onye ẹjo-ememe bẹ ẹjo-epfupfu,
oogudeje ọnu iya epfu anmaje
g'ónyà.

Obenu l'onye pfuberekoto

- anahuje iphe-ehuka.
- 14 Nemadzū egudeje
 opfu-onu pfutaru onwiya
 iphe-oma.
 Nokwapho g'oogudeje iphe,
 oome l'eka metaru onwiya
 obunggo.
- 15 Iphemiphe, onye-eswe eme
 aduje iya ree l'enya nkiya.
 Obenu l'onye maru iphe
 angabeje nchi numa idzu-oma,
 a chi-koshiru iya.
- 16 Onye eswe abujeru:
 a -kpatsu iya iwe;
 oomepho g'a maru teke
 ono teke ono l'ehu eghu
 iya eghu.
 Obenu l'onye nweru
 egomunggo ta adudu iphe,
 ogubeje okonu.
- 17 Onye agba ekebe iphe,
 bu ire-lanu be opfu
 iya apfujeru oto.
 Obenu l'onye ejo-ekebe
 aduzhi uka.
- 18 Mkpokoro opfu aduje
 paramu g'ogu-echi.
 Obenu l'ire onye maru iphe
 eguje ehugugu.
- 19 Ogbogboromonu,
 epfu ire lanu anoje jasū
 l'ojejoje.
 Obenu l'ire, adzu uka ta
 adudu g'onono-bejeru.
- 20 Ughoshi du l'okpoma ndu
 achī ejo idzu.
 Obenu le ndu achī idzu
 ehugugu bu ehugugugugu aduje
 l'okpoma nkephe.
- 21 O to dudu ejo-iphe,
 emeje onye pfuberekoto.
 Obenu le ndu ejo-iphe bu

iphe,
ejije phẹ ẹka bụ iphe-ẹhuka.

22 Iphe, aduje Chipfu eji bụ
ogbogboromonu,
adzu ụka.

Obenu ịe ndu aduje iya ree bụ
unwoke, epfu ire-lanu.

23 Onye nweru egomunggo ta
arakashijedu iphe,
ọ maru arakashi.

Obenu l'ọkpoma ndu eswe
anọduje avoshi
jogojogojogo opfu.

24 Onye gude ẹka iya eseshi
akanya ike l'e-mechaa
buru ishi.

Obenu l'onye eme enyiru
e-mechaa buru ohu.

25 Ayo ọshi emeje g'ike bvụ
nemadzu egwegwa.

Obenu l'opfu-oma anọduje
ekutse nemadzu ekutse.

26 Onye pfuberekoto akwaje
enya ịe g'o gude eshi ọnyà.

Obenu l'uzo, onye ẹjo-iphe
eshi edujeru iya
duswee eduswe.

27 Onye enyiru ta amijedu anụ,
ọ gburu amimi.

Obenu l'onye ese akanya
enwejeru iphe,
vu oke aswa.

28 Uzo, a pfuberekoto eshi be
ndzu du.

Mbụ ịe gbororo iya be
anwuhu adukpoda
ililekpoo.

13 ¹Nwa, maru iphe;
angabeje nchi ịe mba,
nna iya abaru iya.

Obenu l'onye mgbonu ta
angajedu nchi l'uja,

- aagbọru iya.
- 2 Nemadzụ egudeje
 opfu-ọnu pfuta iphe-ọma.
 Obenu l'onye e gudedu ire
 iya ẹka bụ iphe,
 ẹkpiri iya aduje iya bụ eme
 mkpawere.
- 3 Onye eche ọnu iya nche bụ
 ndzụ iya bẹ oochie nche.
 Obenu l'onye epfugbuje g'ọnu
 ha iya e-mechaa bụru
 ọla-l'iswi.
- 4 Onye ẹnйiru bẹ ẹkpiri iphe
 aduje; ọle ọ tọ dudu iphe,
 erwuje iya ẹka.
 Obenu l'iphe, agụ onye
 akanya erwuje iya ẹka
 ọkpobe erwurwu.
- 5 Onye pfuberekoto bẹ iphe,
 aadzụ ụka aduje ashị.
 Obenu l'onye ejo-iphe
 bụ iphe-iphere yẹe
 mkparwụ bụ iphe,
 oomeje.
- 6 Onye ụta adudu lẹ ndzụ iya bụ
 iphe,
 anọduje eche iya nche
 bụ apfubekoto.
 Obenu l'iphe, emekpeje
 onye iphe-ẹji bụ eme
 ejo-ememe.
- 7 O nweru onye anọduje eme
 onwiya g'onye nweru iphe;
 ọle ọ tọ dukwa iphe,
 o nweru.
 Onye ọphuu anọduje eme
 g'onye akpa nri;
 ọle o nwekwanuru iphe
 nweshia ya ike.
- 8 Ẹku nemadzụ l'a-dukwa ike
 gbafuta ndzụ iya.
 Obenu l'onye ukpa bẹ e te

- yejedu ebvu.
 9 Ìphóró, d̄uru onye
 pf̄uberekoto an̄duje
 enwu phoophoophoo.
 Obenu l'ìphóró or̄oku k'onye
 ẹjo-iphe b̄u aph̄unyi b̄e
 aaph̄unyije iya.
- 10 Eku-onwonye b̄u iphe,
 ọonoduje az̄ushi b̄u
 aba mba.
 Obenu l̄e ndu angabeje nchi
 l'ìdz̄i,
 a chi-koshiru ph̄e b̄u ndu
 maru iphe.
- 11 Okpoga, a kpatar̄u l'ughoshi
 an̄duje ala az̄u az̄u.
 Obenu l'onye gude ẹka iya
 akpa okpoga nwansh̄ii
 nwansh̄ii l'emeje iya l'ọka
 shii eje.
- 12 Iphe, e l̄eru ẹn̄ya iya n̄o ọdu
 an̄duje agbawash̄i
 ọkpoma agbawash̄i.
 Obenu l'ememe,
 e meru nemadz̄u iphe,
 oole ẹn̄ya iya ad̄uje
 g'ọ w̄otar̄u oshi,
 eerije n̄odu ndz̄u.
- 13 Onye akp̄ofu al̄o ẹka l̄e nchi
 akp̄ofu l'e-je iphe-ẹhuka.
 Obenu l'onye emeje iphe,
 a s̄uru g'e meje b̄e
 obunggo iya d̄uru.
- 14 Iphe, onye maru iphe ezi d̄u
 g'ẹka mini an̄uje ndz̄u
 futaru.
 Oomeje ḡe nemadz̄u ta
 adaba l'ọnyà,
 anw̄uhu gbaberu.
- 15 Iphe edo ẹn̄ya ọkpobe
 edodo l'emeje nemadz̄u
 l'ọ d̄u ndiphe l'obu.

- Obenu l'uzo onye e gudedu
ire iya eka eshijuru
iya ike.
- 16 Onyemonye bukpo onye
nweru egomunggo emeje
iphemiphe,
oome l'okwenya.
Obenu l'omata ewojeru eme
eswe iya tua jala.
- 17 Onye ejo-iphe, e ziru ozi;
o ndu eje iya adabaję
l'iphe-ehuka.
Obenu l'ozu, e ziru onye e gude
ire iya eka;
o ndu eje iya eguje
ehu egugu.
- 18 Onye ewojeru mba,
aabarę iya arwutoshi
arwutoshi emechaję daba
l'okpa-nri me l'iphe-iphere.
Obenu l'onye a huru ahuhu;
o numa iya be
aakwabeje ubvu.
- 19 Iphe, agushi egu ike -mee be
ootsoje obu utso.
Obenu l'onye gbakutaru eme
ejo-iphe azu;
leme ebyi l'enya omata.
- 20 Onye yę ndu mmamiphe
aswi oswi a-buru onye
maru iphe.
Obenu l'onye etso omata
e-je iphe-ehuka.
- 21 Ejo-iphe ejo-iphe aanoduje
anwuru ndu iphe-eji.
Obenu l'eka atutu bukwanu
obunggo ndu pfberekoto.
- 22 Okpobe nemadzę akpaję eku
dobe l'e ria ya ria
le nwanwa.
Obenu l'eku, onye iphe-eji akpa
bu ndu pfberekoto be

ookpaje iya edoberu.

23 Onye akpa nri -kọo opfu
 bẹ oomehujekpo;
 nri adukpoo dūchaa
 k'etsutsu iya.

Obenu ẹ be ekpe ikpe,
 pfuru ọto atukoje
 iya chita.

24 Onye esela ẹchachi azu ẹ
 ya te echidu iya nwa iya
 bukwa ashi bẹ ọ kporu
 nwa iya.

Obenu l'onye yeru iya obu
 edeje ẹnya ẹ mini hūa
 ya ahūhū.

25 Onye pfuberekoto erije nri
 gudekpoo obu iya kwe
 l'o jiwaru iya.

Obenu l'onye ẹjo-iphe ta adudu
 teke ẹgu ta agudu iya.

14 ¹Nwanyi, maru iphe
 anọduje edozi ọnu-ulo iya
 edozi.

Obenu l'onye ọphu bu
 onye-eswe anọduje
 achikashi iya achikashi.

2 Onye iphe, oome pfuru
 nhamunha l'anọduje atsu
 Chipfu ebvu.

Obenu l'onye ọzo iya du
 nggodo nggodo ta
 adudu iphe,
 ọ guberu Chileke.

3 Onye eswe -pfua opfu;
 ẹchachi aburu iya
 l'okpurukpu gbaa.

Obenu l'ọo ogbogboromonu
 ndu maru iphe
 anọduje eche phe nche.

4 Ẹka eswi, e gude eje
 ozi adudu bẹ ọba
 adabyijeru iphoro.

- Oo eswi -jeshia ozi ike; iphe,
a kpataru l'opfu akuru
akuru.
- 5 Onye agba ekebe, e gude
ire iya aka ta adzujekwa
uka.
Obenu l'onye agba ejo-ekebe
bu uka be onoduje
adzushi.
- 6 Onye mgbonu achoje
mmamiphe;
o to dudu ophu oohuma.
Obenu l'amaru iphe atojeele-a
nwehu ejepfu ndu iphe
edoje enya.
- 7 Nodukwa omata uzanya;
kele i ti humakwa iya
mmamiphe
l'ogbogboromonu.
- 8 Onye nweru egomunggo be
bu iphe, egoshije lo maru
iphe bu l'uzo,
ooshi edoje iya enya.
Obenu l'iphe, egoshije
l'onye-eswe bu omata bu
l'oogudeje ughoshi eme
iphemiphe.
- 9 Ndu eme eswe egudeje iphe-eji
agba le mgbonu.
Obenu le ndu obu phe guru
iphoro be onoduje agu
g'ephe mee iphe go
pfuru nhamunha.
- 10 Okpoma nemadzu lehu lehu
makotaru iphe,
atsi iya lehu.
Ophu o dudu onye yee ya
agbaje mgba lehu-utso,
du iya nu.
- 11 Onu-ulo onye ejo-iphe be
ee-mechakwaa lwua.
Obenu le nwobu,

onye pfuberekoto
kpoberu a-nduepho aja
ajaja eje.

12 O duru uto, abujeru;
nemadzu -ndu eshi iya
l'oburu iya okpobe uto.
Obenu l'eka uto ono jeberu
bu l'onwu.

13 Je akpachakponu l'achi
ochi be aahajekwaru
tsua okpoma pharamu;
teme ehu ndu ahajeru
tsoo utso tsoa l'iphe-ehuka.

14 Onye ekwetaduru nu
be aa-pfu ugwo uto,
ooshi pfu-dzua ya ya
apfu-dzu.
Le bua onye oma obunggo
uto nkiya l'o dzua
edzudzu.

15 Onye amazidu iphe atukoje
iphemiphe kweta
l'onoo g'o du.
Obenu l'onye nweru
egomunggo arijeada oriri
teme l'o zobe okpa.

16 Onye maru iphe atsuhuje
Chipfu ebvu jika eme
ejo-ememe.
Obenu l'omata edeghajeru
igiji eka dobesu l'o to
dudu iphe,
byaru eme iya nu.

17 Onye obu-oku emeje iphe,
onye-eswe onye-eswe.
Teme a ndu akpoje onye
eregede ashi.

18 Onye amazidu iphe be okiphe
iya abujeru eme eswe.
Obenu l'onye nweru
egomunggo ekpujeru
mmamiphe g'okpu-eze.

- 19 Ndu eme ejo-ememe e-phoze
 l'iphu ndu du ree;
 ndu ejo-iphe ephoze
 l'onu-oguzo ndu
 pfuberekoto.
- 20 Ndu akpa nri be aakpoje ashij;
 kpochaa kpoo le ndu ephe
 lephe bu obutobu.
 Obenu le ndu nweru iphe
 nweru ikpoto onya.
- 21 Onye agubeduru obutobu iya
 iphe emekwa iphe-aji.
 Obenu la goru ehutu-utso nu
 onye emejeru onye o
 tsuru iphe-oma.
- 22 ?Tobudu ndu achij ejo idzu
 ephuje uzo?
 Obenu le ndu achij idzu-oma
 be eeyeje obu;
 teme a nodu emejeru phe
 ire-lanu.
- 23 Iphe, bukpo ozi, e jeshiru
 ike be urwu adujekwa.
 Obenu opfu, eepfuepho
 l'onu l'onu emeje g'a
 kpaahaa nri.
- 24 Eku onye maru iphe bu
 okpu-eze iya.
 Obenu l'eme eswe k'omata bu
 iphe, oomitaje bu eme eswe.
- 25 A -gbaa ekebe, bu ire-lanu be
 aadzaje ndzu.
 Obenu lekebe, aagba ophu
 e pfudu ire-lanu be
 bukwa ughoshi.
- 26 Onye atsuj Chipfu ebvu be aka
 o dakoberu kpuru akpaa.
 Teme o buwaruro aka unwu
 iya a-gbabaje je anodu
 zee ndzu.
- 27 Atsuj Chipfu ebvu bu aka
 mini,

- emeje g'anọdu ndzụ futaru;
 ọ nọdu emeje g'amadụ
 ta anmalahụ l'ọnyà,
 anwụhu gbaberu.
- 28 Ọha, tsuru ẹrupfu abujeru
 akpabiri eze.
 Obenu l'oke amadụ,
 enwedu nemadụ bẹ
 iyi yifuru.
- 29 Onye nweru ọta-nshi bẹ
 iphe, edoje iya ẹnya
 pakwarụ ẹka.
 Obenu l'onye obu-ọku egoshije
 g'oomebe eswe.
- 30 Onye doberu ọkpoma
 guu emeje gẹ ndzụ
 dụ ogwehu.
 Obenu l'ijięnya emeje g'ọkpu,
 nọ l'ẹhu repyahụ.
- 31 Onye eme onye ụkpa ewere
 bụkwa Chileke,
 meru iya nụ bẹ ookwe une.
 Obenu l'onye emejeru onye
 adudu g'ọ dụ iya
 iphe-oma bụ Chileke bẹ
 ọokwabe ụbvù.
- 32 Iphe, l'enwutajẹ ndu ẹjo-iphe
 tụa kpurumu l'alị;
 bụ ẹjo-iphe ono,
 ẹphe eme ono.
 Obenu lẹ ndu pfulerekoto
 nweru ẹka ẹphe
 a-nọdu zeeru ndzụ
 m'obeta ẹphe
 nwụhuchakpoo anwụhu.
- 33 Mmamiphe aduje l'iphe,
 bụkpoo obu ndu iphe
 edoje ẹnya ree.
 Mbụ je akpaa l'echilabọ
 ndu bụ ọmata bẹ
 oogoshijekwaphọ onwiya.
- 34 Apfulbekoto ekutse ọha l'ophu.

Obenu l'iphe-ẹji bụ iphe-iphere
l'ẹhu ọhamoha.

35 Onye-ozị, maru iphe bẹ
atụbaje onye eze l'ẹnya.

Obenu l'onye-ozị ọphụ bụ
iphe-iphere bẹ eze
atukoshije
ẹhu-eghu iya.

15 ¹Opfu, e pfuru; a tọ
nwẹhu yee ya ọnu eselajẹ
oke ẹhu-eghu azụ.

Obenu l'epfu opfu,
eme ẹhuka akpatajẹ
ọvuma.

² Ire onye maru iphe
emeje mmamiphe g'ọ dụ
ree k'anụma.

Obenu l'ọnu ọmata bụ iphe,
anọduje alwa iya torotoro
bụ epfu rwoorwoorwoo.

³ Ẹnya Chipfu dzuru ẹkameka;
k'ọphụ ọ hụma-dzuru
onyemonye;
mbụ ndu ẹjo-iphe mẹ
ndu ọma.

⁴ Ire epfu iphe, e-me g'e
wekorohu bụkwa oshi,
amije ndzụ gẹ mebyi.
Obenu l'ire ughoshi etsuje
ndzụ pyaapya.

⁵ Ọo onye-eswe abụjeru;
nna iya -baaru iya mba;
o too yedu iya ọnu.
Obenu l'onye a hùru ahùhù;
ahùta iya egoshi l'o
nweru egomunggo.

⁶ Ụlo onye pfuberekoto bẹ
iphe, vu oke aswa dụ
igwerigwe.

Obenu l'okpoga onye ẹjo-iphe
akpata bẹ l'akpatajẹru
iya opfu.

- 7 Ogbogboromonu onye maru
 iphe anọduje araka
 nkwamenya araka.
 Obenu l'ọ tọ bụdu g'ọkpoma
 dị ọmata bụ ono.
- 8 L'anya Chipfu bẹ ngweja,
 onye ẹjo-iphe egwe
 abujeru iya ẹbyi.
 Obenu l'epfufu, onye obu
 iya guru ìphóró epfu
 anụ iya atsoje iya rìkpotoo.
- 9 Ụzo ndu ẹjo-iphe abukotajeru
 ẹbyi l'iphu Chipfu.
 Obenu lẹ ndu eme g'ephe
 bụru ndu pfuberekoto
 bẹ o yeru obu.
- 10 Ọ kwa chiipfuu bẹ aa-nụ
 onye haru ọkpobe ụzo.
 Teme onye ọ dukwanu ashị;
 l'aahụ iya ahụhù
 l'e-mechakwaa nwuhu.
- 11 Alị-maa yẹ alị ọla-l'iswi
 tükokwaru gheru onu
 l'iphu Chipfu.
 ?Bụ-chia ọkpoma amadu te
 egheduru onu l'iphu iya?
- 12 Onye mgbonu te eyejedu
 ahụhù aahụ iya obu.
 Ọphu o jejedu akpata
 ishi l'ibe onye maru iphe.
- 13 Onye ẹhu atso uto bẹ
 iphu atusahuje atusahu.
 Obenu l'onye iwe jiru obu;
 edejeru yokoo.
- 14 Ọkpoma onye iphe edoje
 ẹnya ree l'anọduje eme
 g'ọ maru iphe.
 Obenu l'onu onye bụ ọmata
 bụ nri iya bẹ bụ eme eswe.
- 15 Iphe, bukpo eswe ndu
 ndu eje iphe-ẹhuka
 abukotajeeru phe pho

- mgburwashì ẹhu.
 Obenu l'onye ọkpoma
 atusahuje atusahu
 bẹ tekenteke abujeru iya
 ọbo-iphe.
- 16 Ọ kakwa ree l'e nweru
 ẹku nwanshi;
 a nọdu atsu Chipfu ebvu;
 eme l'ẹku, jiru ẹkameka;
 ẹgharashi dukwanu.
- 17 Ọ kakwa ree l'iphe, bụ nri,
 eeri bụ nwẹba, e yeru l'ophe;
 n-yemobu dukwanu;
 eme l'e gburu eswi,
 tsuru ẹba ata;
 mkpomashe dukwanu.
- 18 Onye obu-ọku akpalije
 opfu akpali.
 Obenu l'onye atarụ opfu
 nshi abyanyiye uswo
 abyanyi.
- 19 Ụzo onye ẹnyiru eshi
 bẹ eegudeje óbvú
 tų-chishia atų-chishi.
 Obenu l'uzo onye obu iya
 guru ìphóró eshi abujeru oji,
 akwọ teretere.
- 20 Nwata, maru iphe emeje
 g'ẹhu tso nna iya utso.
 Obenu l'omata ta adudu iphe,
 ọogubeje ne, nwuru iya nu.
- 21 Eme eswe atsoje onye enwedu
 egomunggo utso.
 Obenu l'onye iphe edoje ẹnya
 ree bụ iphe,
 pfulu nhamunha bẹ oomeje.
- 22 Iphe, nemadzụ riru
 k'ememe bẹ o to mekotajekwa
 mẹ a -chikoshiduru iya
 ọkpobe idzu.
 Obenu a -dụ igwe chikoshi
 nemadzụ idzu l'o mee iphe,

ọ t̄beru.

23 Amadu b̄ ẹhu atsoje uto
m̄ ọ -yee ọnu l'opfu ree.
Mb̄ ẹ-a; l'ọnu, e yeru l'o
rwuberu iya atsoje
rikpotoo.

24 Ụzo ndz̄ anọduje eje ala l'eli
l'eli l'ẹka onye kwaru
ẹnya nọ.

Ọ buru iya emeje g'ọ tọ lwa
al̄ al̄ larwua al̄-maa.

25 Chipfu alashije ọlo onye
eku onwiya.
Obenu l'okoke al̄ nwanyi,
ji iya anọedu b̄ ọokpoje
ọkpo-kuu.

26 Ọriri, onye ẹjo-iphe r̄ru
abujeru Chipfu ẹjo ẹbyi.
Obenu l'ọphu ndu d̄ebe
ree r̄ru atsoje iya uto.

27 Onye ụghoro b̄ep̄ho opfu
b̄ ọonoduje akpa
l'ibe iya.
Obenu l'onye kp̄oru ụphalazu
ash̄i b̄ ndz̄u a-d̄u.

28 Onye pf̄uberekoto egudeje
ọkpoma iya r̄ida iphe
oo-pfu ar̄iri t̄me l'o
pfua ya.

Obenu l'ọnu onye ẹjo-iphe
b̄ n̄jo-opfu eshije iya
alwa torotoro.

29 Chipfu nọ ndu ẹjo-iphe
uzenya.
Obenu l'ọnumaje olu ndu
pf̄uberekoto m'ep̄he
-pfuru n̄ iya.

30 Ẹnya, a t̄saru iphu at̄sa
lee emeje g'ẹhu-uto
ji ọkpoma.
T̄me ozi ọma n̄odu emeje
g'okpu gbash̄ia ike.

- 31 Onye ngaberu nchi le mba,
 a baru iya; mbu mba
 ophu emeje g'a nodu
 ndzu be yee ndu maru
 iphe e-mechaa no
 l'okpoku lanu.
- 32 Onye ta adudu iphe,
 o guberu mba,
 aabarụ iya bukwa onwiya
 be o to gubeduru iphe.
 Obenu l'onye abujeru;
 a -nodu ahụ iya ahuhù
 l'oba iya le nchi
 enwejeru egomunggo.
- 33 Atsu Chipfu ebvu ezije
 nemadzu mmamiphe.
 Ewoze onwonye ali nodu
 esekutaje akwabè ùbvù.

- 16** ¹ Iphe, nemadzu riru
 l'okpoma iya bu iya be o duru.
 Obenu l'ophu e pfuru l'onu bu
 Chipfu be o duru.
- ² Iphemiphe, nemadzu
 emekpoo dubebe ree
 l'anya nkiya.
 Obenu le Chipfu maru iphe,
 du iya l'uche teke o
 meru iya.
- ³ Woru iphe, bukpo iphe,
 iimekpoo ememe ye Chipfu
 l'eka;
 huma l'iphe, bukpo iphe,
 i chiru idzu ememe
 e-mejeepho g'i chiru iya.
- ⁴ Iphemiphe, Chipfu meru
 be o meru doberu onwiya;
 mbu je akpaa le ndu
 ejo-iphe be o meru
 doberu eswe eze iphe-ehuka.
- ⁵ Ndu eku onwophe bukwa
 ebyi be ephe eme
 l'anya Chipfu.

- Ọphu ịi-makahụkporu bụ
 l'a taa hadụ phẹ g'a ta
 hù phẹ ahùhù.
- 6 Ọo n-yemobu yẹ epfu
 ire-lanụ bẹ e gude edoshi
 ẹjo-iphe.
- Ọ bụru atsụ Chipfu ebvu
 emeje g'amadụ te eme
 ẹjo-ememe.
- 7 Teke iphemiphe, nemadụ
 eme dụ Chipfu ree
 bẹ oomejechaa mee gẹ
 yẹ ndu ọhogu iya dụ
 lẹ ree.
- 8 Ọ kakwa ree l'e nweru
 iphe nwanshị;
 a pfubekwanu ẹka ọto;
 eme l'urwu parụ ẹka;
 ọ bụru l'uzo,
 apfuduru-oto bẹ o shi.
- 9 Iphemiphe, nwoke e-me bụ
 l'ime ọkpoma iya bẹ
 oorije iya dobe.
 Obenu l'ọo Chipfu emeje gẹ
 nzokpa iya nguru
 anguru.
- 10 Onye eze bẹ opfu,
 shi iya l'onu adajẹ g'ozì,
 shi Chileke l'ẹka.
 Ọphu oogudejedu onu iya
 pfuswee m'ọ nọdu
 ekpe ikpe.
- 11 Chipfu eele ẹnya g'e
 gudeje iphe,
 gbaru nù tịa ẹrwa iphe;
 ẹrwa iphe, atùtuduru
 l'uzo ẹregede bẹ dụ
 Chipfu ree.
 Ọ-nyị-túdúú, nọkota l'ẹda
 g'ọ ha bụkota iya
 meru iya.
- 12 Ndu eze bẹ eme ẹjo-iphe

- abujeru ebyi;
 kele onye eze bu
 apfubekoto be oogudeje
 mee g'ọ nguru anguru.
- 13 Iphe, aduje ndu eze
 ree bu onye epfu iphe,
 pfuru oto.
 Mbụ l'onye epfu iphe,
 pfuru nhamunha be ephe
 agubeje okpobe iphe.
- 14 Oke ehu-eghu onye eze bukwa
 iphe, ejeru onwu ozi.
 Obenu l'onye maru iphe
 abyanyije iya.
- 15 Iphu -tusahu onye eze;
 l'a maru le ndzu du;
 mbu li -tuba onye eze
 lenya be o duje g'eka igwe
 rwuru erwurwu
 k'edze mini ishi-apha.
- 16 Humawaro g'ọ kabe ree
 enweru mmamiphe eme
 lenweru mkpola-ododo.
 Mbụ ahota nkwamenya
 haa mkpola-ochaa.
- 17 Uzo, a turu mkpoli,
 ndu pfuberekoto toru
 te eshitajekwa eka
 ejo-ememe du.
 Onye eche uzo iya nche
 bu ndzu iya be ooche nche.
- 18 Eku-onwonye evujeru uzo;
 ola-l'iswi etso iya.
 Teke etu onwonye epha
 gbeshiru;
 adarwu ali etsokwaru
 iya pho.
- 19 O kakwa mma li bu onye
 wozeru onwiya ali;
 i yiru le ndu du agù;
 eme l'unu le ndu eku
 onwophe swi tuko eke iphe,

unu kwataru l'okwata.

20 Onye angabeje nchi l'opfu
Chileke bu k'oma
anoduje etso iya.

Teme onye a goru ehutu
nu be o bu;
mbu onye dakoberu
Chipfu.

21 Ndu maru iphe l'ime obu phe
bu ndu eekuje ndu iphe
edoje enya ree.

Teme opfu, atso utso
le nchi nodu emeje
g'a ka anwuta iphe.

22 Nkwamenya bu ishi nggele
mini ndzu l'ehu ndu nweru
iya nu.

Obenu l'abarū onye-eswe
mba bukwa iphe-eswe
be o bu.

23 Okpoma onye maru iphe
anoduje eche onu iya nche.

Teme ogbogboromonu
iya nodu emeje g'a
nwuta iphe.

24 Opfu, atso utso le nchi du
g'ebakala manunenwu.

O meje g'ehu tso nemadzu
utso.

Teme o nodu emeje g'okpu
gbakerehu l'iphe-ememe,
eme iya nu.

25 O duru uzo, abujeru:
nemadzu -nodu eshi iya
l'oburu iya okpobe uzo.

Obenu l'eka uzo ono jeberu
be o bu uzo onwu.

26 Oo iphe, agu onye akanya
anoduje ejeru iya ozi.

O buru egu, agu iya nu
anoduje akwaru iya evu.

27 Ejo nemadzu anoduje achi

- idzu eme ejo-iphe.
 Teme opfu, shi iya l'onu nodu
 aduje g'icheku oku,
 ata ririri.
- 28 Onye eregede anoduje
 akpa opfu.
 Teme onye asulasu nodu
 ebukahuje ndu eshishi
 onya ike.
- 29 Onye anoduje eme ndu ozo
 mkpawere bu edepu be
 onoduje edepu
 nwibe iya;
 duru iya shia uzo,
 adudu ree.
- 30 Onye ataburu nwibe iya enya
 bukwa eregede be oogba.
 Teme onye tagbaberu onu
 buru ejo-iphe be
 ocho ememe.
- 31 Aka nka bu okpu-eze,
 du biribiri.
 O buru onye ndu iya
 pfuru oto be
 oorwuje aka.
- 32 O ka ree li bu onye
 atajeru iphe nshi
 eme li bu onye ka ike
 l'ogu.
 Mbụ l'onye esedeje onwiya
 kakwa ree;
 eme l'onye alwuje ugu
 lwuta Oha l'ophu.
- 33 Ido bu atutu be aatuje iya.
 Obenu l'oo Chipfu maru iphe,
 oo-me.

17 ¹O kakwa mma l'a
 takpoerupho nwacha,
 kpohuru nku;
 nchi dukwanu doo l'unuphu;
 eme l'unuphu,
 eegbushi anu ge ndu

abọ iphe;
 opfu nọdu adaphekwanu
 iya.

2 Onye-ozì, maru iphe bẹ
 l'e-mechaa bụru ishi nwa
 nnajìuphu iya;
 mbụ nwa ọp̄hu anọduje eme
 iphe-iphere ekpu ndu nwuru
 iya nù.

Ooje l'emecha keta iphe nnajìuphu
 g'ụnwu iya ketarụ.

3 Ite bẹ e gude eghe
 mkpọla-ọchaa egheghe.
 E gude ọku ahụ
 mkpọla-ododo ama.

Obenu l'ọo Chipfu bụ onye
 ahụje obu amadu ama.

4 Onye eme ẹjo-ememe angabeje
 nchì l'ogbogboromonu,
 epfu ẹjo epfufu.
 Onye adzụje ụka nọdu
 angabeje nchì l'ire,
 epfu tuphutuphutuphu.

5 Onye achì onye ụkpa ọchi;
 bụkwa Chileke,
 meru iya nù bẹ ọoko onu.

Onye ete ẹswa ekpu eze
 iphe-ẹhuka, byaru nwibe
 iya bẹ ta adukwa g'e meru
 g'a ta hù iya ahùhù iya.

6 Enweru ụnwu nwanwa bẹ bụ
 okpu-eze,
 e kpuberu onye-ishi-ẹwó.
 Teme nna bụkwanuru iphe,
 ụnwegirima gude
 eku onwophe.

7 Onye egomunggo swehuru te
 epfujedu opfu,
 nweru ishi.

Nokwaphọ g'onye bụ ishi
 agbaduru g'ọ tų-phuje ire.

8 Ụphalazu dų gẹ mkpuma,

- vu oke aswa l'èhu onye
 anùje iya nù; k'òphu bù:
 ọ -ghaa ẹkiya-a bù ọpete;
 ọ -ghaa ẹkiya-a bù ọpete.
- 9 Onye agùje nvù l'atùpya,
 a tùpyaru iya bù n-yemobu
 bẹ ookutse.
- Obenu l'onye akpatsu opfu
 akpatsu bù ndu eeshishi
 ònyà ike bẹ oobukahùje.
- 10 A -baaru onye iphe edoje
 ẹnya ree mba bẹ
 oorwuje iya l'èhu;
 eme l'ònu ẹchachi ọkporo
 ise, e chiru ọmata.
- 11 Onye ẹjo-ememe bùepho
 iphe, oophubeje iphu
 ememe bù eme iphe,
 a sùru g'o to meshi.
- Ọle onye-ozì, ta aphùjedu
 obu-imemini e-mechakwanaa
 bya ahùà ya ahùhù.
- 12 Ọ kakwa mma lẹ ne oduma,
 a kùtaru ọnwu iya fùru
 ngu l'ùzo;
 eme l'i jepfuru ọmata l'ẹka
 oome eswe eswe.
- 13 Ọ -bùru lẹ nemadzù gude
 ẹjo-iphe pfula ọgwọ iphe-ọma,
 e meru iya bẹ ẹjo-iphe ta
 abyakpọdaa abvù abvùbvù
 l'ibe iya.
- 14 Awata aba mba dù g'egbuha
 nggele, e gbuchiru
 egbuchi.
- Ọo ya bù lẹ-a; haa opfu tẹme
 ọswo abata iya.
- 15 Aharù onye ẹjo-iphe enge;
 yẹe anma onye
 pfulberekoto ikpe
 tùkokwaru bùru eme ẹbyi
 l'iphu Chipfu.

- 16 ?Bù urwu gùnu bè okpoga
 baru l'èka onye bù òmata;
 eshinu mmamiphe ta
 agùdu iya agùgu?
- 17 Ndu eshi ònyà eyeje
 nwibe phè obu
 mkpùrumkpuru.
 Tème nwune bùru iphe,
 e swiberu ngu iya bù g'ò
 gbajèru ngu mkpu teke
 iije iphe-èhuka.
- 18 Onye enwedu egomunggo
 anajè nwibe iya
 mkpalèka;
 bya eworu onwiya sùbe
 l'itumo.
- 19 Onye yeru aswò uswo obu
 bukwa iphe-èji bè o
 yeru obu.
 Onye wolinùkaru egomunggo
 iya imeli bùru
 òla-l'iswi bè oole ènya iya.
- 20 Onye òkpoma dù èji bè k'òma
 ta abyajèkwaru.
 Onye ire iya bù ùgho jiru
 iya nõdu adabajè
 l'iphe-èhuka.
- 21 Onye nwùtaru nwa nwoke;
 ò bùru òmata bè aphù
 tsòkwaru.
 Òphu èhu atsojedu nna,
 egomunggo swehuru
 nwa iya ùtso.
- 22 Obu, atso ùtso bù òkpobe
 òbvù.
 Obenu l'obu agbabuhu emeje
 g'òkpu kpòhu nkù.
- 23 Onye èjo-iphe anatajè
 ùphalazu lè mpya;
 k'òphu oo-me g'iphe,
 pfùru òto dù nggòdògo
 nggòdògo.

- 24 Onye iphe edoje ɛnya ree
 bụ mmamiphe bẹ oodobeje
 l'egomunggo.
 Obenu l'omata bẹ ɛnya iya
 ejerwuje ɛka igwe beru
 ali beru.
- 25 Omata abujeru aphu tsoru
 nna iya; bya aburu iphe,
 atso ilu l'ehu nwanyi,
 nwuru iya nu.
- 26 O to dukwa ree ere onye
 adudu iphe,
 o meru nre.
 Ophu o dukwapho ree g'e
 chia ndu-ishi iphe
 l'ephe meru iphe,
 pfuru oto.
- 27 Onye nweru egomunggo
 epfuje opfu zee onu.
 Teme onye obu-agu buru
 onye iphe edoje ɛnya.
- 28 Je akpaa l'onye eme eswe
 bẹ eedobesujekwa l'o
 maru iphe me o -buru
 l'o no nwa
 nggujungguji.
 Teme a nodu edobesuje l'o bu
 onye iphe edoje ɛnya ree
 me o -buru l'oosedeye
 ire iya.

18 ¹Onye akpa nkinyi iya
 buepho iphe,
 oonoduje achọ bu iphe,
 a-duru iya le ree.

Teme okpobe mmamiphe
 nodu eghuje iya eghu.

² Omata bẹ nkwamenya ta
 adujedu ree.

Iphe, atsoje iya utso bu g'o
 pfu iphe, ee-me nu.

³ Ejo-iphe -bya bẹ ntupya
 anoduje etso iya.

- Teke iphe-iphere byaru;
ekwe une etsokwaru iya
phọ.
- 4 Opfu, shi nemadzụ l'ọnu
abujeru echi ogbu-mini.
Obenu l'ishi ẹka mmamiphe
futaru bẹ bụ nggele,
asọ gborogboro.
- 5 Ọ tọ dukwa ree;
mbụ eme eyeru onye
ẹjo-iphe.
Ọphu ọ dukwapho ree;
mbụ anma onye adudu iphe,
o meru ikpe.
- 6 Iphe, ọmata pfutaru l'ọnu
bẹ yẹ ya emeje.
Teme ọ buru ọnu iya ọbu bẹ
oogudeje eku ẹchachi
oku.
- 7 Ọo ọnu ọmata emebyije iya.
Teme ogbogboromonu iya
buru ọnyà,
e gude anmata ndzụ iya.
- 8 Asulasu anọduje atso ntumatu.
Ọotukoje iphe, bụ ẹhu vọo
pfurupfuru.
- 9 Onye tų-gberu ẹka l'ozị,
ooje bẹ yẹ onye
emebyishi
iphe emebyishi bukwa
nwune.
- 10 Ẹpha Chipfu bukwa ọlo-eli
ephekerephe,
shihuru dųngudungu.
Ndu pfuberekoto nọdu
agbabajẹ iya je anọdu;
ọ tọ dudedu iphe-ọnuka,
emekwadu phe nụ.
- 11 Ụba onye nweru iphe bụ
mkpukpu,
ọ kpuru kpushia ya ike.
Ọo ya bụ igbulọ-ephekerephe,

- ẹphe doberu g'o
 gbobeje g'ò tọ dọ iphe,
 e-me phe nù.
- 12 Amadọ bọ eku-onwonye
 l'ime ọkpoma bẹ
 ọokpajeru vuru ọzo mẹ
 ọ -bya l'ala l'iswi.
 Ewoze onwonye alì
 bọkwanuru akwabẹ
 ùbvù bẹ oosetajẹ.
- 13 Onye teke anụmadu iphe,
 eepfu;
 o vuwaru ọzo tşee ya
 ọnu bẹ ọ bọ eme eswe
 bya abụkwaru iya
 phọ eme iphe-iphere.
- 14 Ọ kwa obu nemadọ esedeje
 ndọ iya mẹ iphe nọdu
 eme iya.
 Obenu l'obu korofuwa;
 a taa nyaedu iya.
- 15 Onye iphe edoje ẹnya ree
 bẹ bọ iya akajẹ amaru
 iphe tekenteke.
 Teme onye mmamiphe nọdu
 angabeje nchì g'ò numa iphe,
 e-me g'ò kabaa amaru
 iphe.
- 16 Eme iphe-oma asujeru
 onye eme iya nù ọzo.
 Ọ nọdu emeje iya g'o jerwua
 iphu onye parọ ẹka.
- 17 Onye lanu -vuru ọzo doo
 edoo l'ọ dọ g'iswi dọ
 iya mma jasuru onye k'ẹbo
 abya eyeahaa onu.
- 18 Iphe, eese opfu bọ:
 a -tọaru iya ido;
 opfu alaa;
 l'eegude nno gboo ndu
 eseshi opfu ike.
- 19 Arwọ-buta nwune ngu,

i mesweru kakwa
 ẹhuka eme l'alwu ọgu
 lwuta mkpukpu,
 kpọru akpaa.

Teme opfu, gu le nwune
 ngu ese dukwa g'e
 gude igwe kpa a oguzo
 yechia onu-ulo, a kpushiru ike.

20 Nemadzụ egudeje opfu-onu
 pfutaru onwiya iphe,
 e-ji iya ẹpho.

Ọ buru iphe, shi iya
 l'ogbogboromonu
 be oogudeje kpajia
 opfuru.

21 Ire tukokwaru ike ke ndzu
 yee k'onwu chiru.
 Ọ buru ndu yeru iya obu e-ri
 mebyi, o mitaru.

22 Onye achọ nwanyi,
 ọo-lu achokwa iphe,
 du ree.

Onye ono abujekwaru onye
 du Chipfu l'obu.

23 Onye akpa nri anọduje
 arwo g'a phuru iya
 obu-imemini.

Obenu l'onye nweru iphe
 anọduje aba mba.

24 Onye eshi igwerigwe
 onya e-mechakwaa laa l'iswi.

Obenu l'o nweru eguru onya,
 akaje ngu anọ ntse eme
 le nwune ngu.

19 ¹Onye bu onye akpa nri
 bya aburu onye uta adudu
 le ndzu iya kakwa ree
 eme lomata,
 eegudedu ire iya aka.

² Ọ to dukwa ree le nemadzụ
 bu onye iphe ehe ihee
 ophu o madu iphe.

- Ozoo gę nemadzų gude eme
ęgwegwa je eshiswee
ųzo.
- ³ Eswe, amadzų eme
emebyijekwa ndzų iya;
e -mechaa l'o woru iya
bobe Chipfu.
- ⁴ Eku -nọdu abya bę ọnyà
aduje igwe etso iya.
Obenu l'ụkpa achikaje ọnyà.
- ⁵ Onye agba ekebe,
abudu ọkpobe opfu bę ta
anahukwa g'o to je
iphe-ehuka iya.
Ophu onye adzųje ụka aladu
mmanų g'ọ tọ dų iphe
e-me iya nų.
- ⁶ Ikpoto nemadzų anọduje
akpa ųzo g'ephe buru
ndu dų onye-ishi l'obu.
Teme onyemonye buru
ọnyà onye emejeru
nemadzų iphe-oma.
- ⁷ Onye akpa nri bę adukotaje
ndu ephe l'iya bu ashị.
Nokwaphọ gę ndu ephe l'iya
eshi ọnyà anọduje
agbaru iya oso.
Oonodujekpoo agba etso
phe arwo phe g'ephe shiru;
ole o tọ duedu onye ophu
oohuma.
- ⁸ Onye maru iphe eyeje onwiya
obu.
Teme o buru onye iphe edoje
enya ree bę k'oma
etsoje.
- ⁹ Onye agba ekebe,
abudu ọkpobe opfu bę ta
anahukwa g'o to je
iphe-ehuka iya.
Teme onye adzųje ụka

l'a-bukwaru ọla-l'iswi.

10 Ọ kwa g'ọ tọ dudu nhamunha
ke g'omata ri gwogwo
bukwapho g'ọ kabaa eji
g'ohu buru onye-ishi
unwu eze.

11 Ọ kwa mmamiphe amadu
emeje g'ọ taru iphe nshi.
Ọ bukwarupho onwiya be
ookutse me e -mee ya iphe-eji;
ophu o yeduru iya
ro onu.

12 Eze -wata aba mba be
odujekwa g'eka oduma
asu ekiri.
Obenu le nemadzu -du iya
lobu be oduje g'eka
iji dashiru l'eli eswa.

13 Nwa, eme eswe bukwa
ọla-l'iswi be o buru
nna iya.
Nwanyị, anoduje abapheru
ji iya mba dukwapho
ge mini-odzeru,
shi leswa-ulo ada
paapaa.

14 Ulo yele eku onye eshijekwa
l'onye nwe iya nu sweru
nwa iya.
Obenu l'okpobe nwanyị bu
Chipfu be ooshije l'eka.

15 Enyiru atuje oke mgbenya.
Ọ buru onye eme enyiru be
egu emeje.

16 Onye emeje iphe,
a suru g'e meje bukwa
ndzu iya be ooche
nche.
Obenu l'onye iphemiphe,
oome jiru epho e-mechaa
nwuhu.

17 Onye emeru ndu ukpa

- iphe-oma bukwa
 Chipfu be oojie ugwo.
 Teme o buru Chipfu
 e-mechaa bua ya nggo
 iphe, o meru.
- 18 Hùje nwa ngu ahùhù;
 teke iile enya l'ii-hùta
 iya iphe.
 B'ejekwa egude g'ooghu ngu
 l'ehu woru iya chigbua.
- 19 O kwa onye obu-oku
 be obu-oku iya ebutaje.
 I -dzoo ya le nanu;
 be i dzojenu iya pho l'ozo.
- 20 Nujeru nemadzu opfu;
 ngabeje nchi nata iphe,
 aaloru ngu aka le nchi iya;
 l'e -mechaa be ii-buru
 onye maru iphe.
- 21 Amadu enwejekwaru ikpoto
 iphe,
 onoduje ari k'ememe;
 obenu l'oo ophu
 Chipfu chiru dobe
 mefutaje.
- 22 Iphe, aguje egu l'ehu
 nemadzu bukwa eme
 ree ya.
 O kakwa ree le nemadzu
 bu onye ukpa eme l'o bu
 onye ntuphu-ire.
- 23 Atsu Chipfu ebvu edujeru
 amadu duba le ndzu.
 O buru teke o du nno be
 oojije onye obu epho;
 ophu o dudu ejo-iphe,
 erwuje onye obu l'ehu.
- 24 Onye enyiru abujeru;
 o -je etsuta nri;
 aka akwaa ya l'ochi.
 O to duedu ike apali iya
 eye l'onu.

25 I -chia onye mgbonu iphe;
 onye amazidu iphe egude
 iya nwuta iphe.
 Teke i baru onye iphe
 edoje enya ree mba;
 lo gude iya kabaa amaru iphe.

26 Onye ana nna iya nfu;
 bya achifuje ne iya
 bu iphe-iphere;
 bya aburu mkpatsu-aphu.

27 Nwa mu; i -haa angabe
 nchi l'iphe, eezi ngu;
 li phua uzo amaru iphe.

28 Onye agba ejo-ekebe achi
 iphe, pfuru oto ochi.
 Temenonu onye ejo-iphe
 buerupho ejo-ememe be
 onoduje elwee kwagbuu
 kwagbuu.

29 Ndu njo-opfu be e dobeakwaru
 iphe, ee-me phe edobe.
 E dobeakwapho echachi ala
 lokpurukpu ndu-eswe.

20 ¹ Onye mgbonu be mee bu;
 mbu le mee, atsu atsutsu
 bukwa onye aba hanyihanyi.
 Onye o diphuru uzo ta
 amakwa iphe.

2 Ehu -wata eghe eze eghe
 be odujukwa g'eka
 oduma asu ekiri.
 Onye kpatsukwanuru iya iwe
 tuphawaru ndu iya.

3 Onye agbalaru opfu l'uzo be
 ubvu anodujukwa etso.
 Obenu lo onye-eswe
 akwagebeje akwagebe
 aba mba.

4 Onye enyiru ta akojedu
 opfu teke aakoje iya.
 O -rwua l'akpakpa iya lo
 wata arwo arwo;

- o to dudu iphe, oo-rwota.
- 5 Iphe, nemadzū riru dobe
l'okpoma dukwa g'o nọ
l'ogbu-mini.
O buru onye iphe edoje
enya ree atsutaje iya.
- 6 Ndu du igwerigwe asuje
l'ephe nweru n-yemobu.
Ole ?bu awe be ihumakwanu
onye apfushije ike l'iphe,
o pfuru?
- 7 Onye pfuberekoto be uta ta
adujedu l'iphemiphe,
oome.
O -nochaa laa; unwu iya
aburu ndu a goru
ehu-utso nu.
- 8 Onye eze -nodu l'aba-eze iya
ekpe ikpe be o humaje
ejo-iphe hube
iya ama.
- 9 ?Bu onye a-su l'obu duebe iya
sarisari;
le ya duebe ree ophu ya
teke meswee iphe-eji?
- 10 E -gude iphe-ughoshi gude
atu erwa iphe;
ozoo atu ogologo iya
bukotaepfo ebyi lenya
Chipfu.
- 11 Oo umere nwa atuje onu iya.
Oomeje g'a maru ?umere
iya guru egugu bya
apfuru nhamunha?
- 12 Nchi, anu iphe; yee enya,
aphu uzo
bu Chipfu tukoru iya mee.
- 13 Ge mgbenya ta atsonukajekwa
ngu utso;
odumeka be ii-kpakwa nri.
Nwujeru enya;
huma l'ii-nweru nri

- nweru k'etsutsu iya.
 14 Onye azụ aswa asuje l'aswa,
 ọzụ renụkaru ire.
 Ọle ọ -tụgbuepho l'o gude
 iphe ọbu,
 ọ zuru ọbu kuahaa onwiya.
 15 Mkpọla-ododo dū; mkpuma,
 oke aswa dū tūko
 ekameka.
 Obenu l'ọnu, epfu opfu,
 egoshi mmamiphe
 bukwa ọ-dụ-ụko-ọ-ọmba.
 16 Nemadzu -sụ l'ọo onye ọ
 madu be ya a-nduru l'itumo;
 natakwa iya uwe iya.
 Gudeshikwaa ya me ọ -buru
 onye ọhozo be ọ noru
 l'itumo ọbu.
 17 Nri, a kparu l'ugho atsoje utso
 me a -ndu eri iya.
 Ọle e -mechaepho;
 onu aburu onye riru
 iya nu ejirija.
 18 I -ndu achị idzu iphe, ii-me;
 kpajeada ishi.
 Teke iibya eje ọgu;
 kpaada ishi g'e goshi ngu
 g'ii-me iya.
 19 Onye asu asulasu l'edoje
 iphe, a suru iya g'ọ to
 dukwa onye oo-doru
 iya.
 Ọo ya bu; i -huma onye
 phenukaru opfu;
 kparu iya l'aphara.
 20 Onye ephu nna iya;
 ozoo ne iya iphu be oku,
 ọ gutaru a-nahukwa iya
 nyihu l'echi abali-ishi.
 21 Eku, a kparu le gburugburu
 ta abukwaru onye
 kparu iya nu iphe-oma

- l'ikpazụ iya.
 22 B'asụkwa l'ọo gụbedua l'a-pfụ
 nemadzu ụgwọ iphe-eji,
 o meru ngu.
 Nọdu kwabere Chipfu;
 l'ọo ya a-dzo ngu.
- 23 Ndu gude iphe-ughoshi gude
 atụ ẹrwa iphe bukwa
 ẹbyi be ẹphe eme
 ekpu Chipfu.
 Mbụ l'egude iphe-eregede atụ
 ẹrwa iphe ta adudu iya ree.
- 24 Eshinu o bu Chipfu anoduje
 akpo-ziru nemadzu ụzo;
 ?denu ge nemadzu
 e-shi mee g'uzo iya doo
 ya enya?
- 25 O bukwa agbaru onwonye
 onya me nemadzu dobe
 iphe iche su l'o bu ke
 Chileke l'ebe o ri iya ariri.
 E -mechaa; o taaha onwiya
 uta iphe ono,
 o riburu nte iya ono.
- 26 Onye eze, maru iphe
 aphuchaje oha iya
 g'onye aphucha eswa ereshi
 shi nno hoshia ndu
 ejo-iphe;
 bya egude iphe, e gude
 echi ereshi chia phe
 pyakapyaka.
- 27 Obu nemadzu bukwa iya bu
 oku oroku Chipfu.
 Oogudeje iya avofutagbaa
 iphemiphe, du nemadzu
 l'ime.
- 28 Onye eze, yeru ndu o bu eze
 phe obu bya apfube ire iya
 oto l'iphu phe ta adukwa
 iphe-onuka,
 emeje iya nu.

Ọ bụru n-yemobu emeje
g'aba-eze iya ono
shihu ɖungudungu.

29 Iphe, ụnwokoroby a gude etu
onwophe epha bụkwa
ike phe.

Ẹwó, ɖụ l'ishi bụkwanuru
iphe, ọgerenya gude
egbu nwii.

30 Ọ kwa ẹka-nchi yẹ echibashi
onyá l'ehu bẹ eegudeje
safu ejo-ememe;
mbụ l'ọo gbabugbabu bẹ
e gude edozi ime
okpoma amadu.

21 1 Okpoma onye eze
bụkwa nggele, nọ l'ẹka Chipfu,
bụ ẹka Chipfu sụru g'ọ
sọru shia bẹ ooshije.

2 Iphemiphe, nemadzu eme
apfujeru nhamunha
l'enya onye obu.

Obenu l'ọo Chipfu maru obu
onyemonye.

3 Eme iphe, ɖụ ree bya apfuru
nhamunha bẹ Chipfu
kakwa anata eme l'egweru
ngweja nụ iya.

4 Ekobe enya l'eli waa ekunuka
onwonye; mbụ ororo,
ndu ejo-iphe
atụ bụkotakwa iphe-eji
l'iphu Chipfu.

5 Iphe, onye akanya chiru idzu
ememe bẹ eeritaje urwu.
Nokwapho g'achị iphe oku
atuje ukpa.

6 Eku, a kparụ ẹ
tuphutuphutuphu ta
adudu g'oono-bejeru
l'oophukashihu.

Teme ndu akpa eku l'uzo,

- dụ nno bụ ọnwu
 bẹ ẹphe achọ.
- 7 Ọo ẹhuka ẹhuka,
 ndu ejo-iphe eme bẹ
 e-kpofu phẹ ekpofu.
 Kẹle ẹphe jikaru eme iphe,
 pfulu nhamunha.
- 8 Ndu ejo-iphe bẹ anọduje eshi
 ọzo, apfuluru-oto.
 Obenu l'umere onye iswi
 dụ mma apfuluru
 nhamunha.
- 9 Ọ kakwa ree g'i kwata je
 eburu lẹ mgborulo
 eme lẹ gụ lẹ nwanyi,
 anọduje abaphe mba
 tekenteke bu l'ulo.
- 10 Obu onye ejo-iphe buẹpho
 ejo-iphe anọduje evu
 iya evuvu ememe.
 Ọphu ọophujeduru ndu
 ẹphe l'iya bu obutobu
 obu-imemini.
- 11 A -hụa onye mgbonu ahùhù;
 onye amazidu iphe
 egude iya nwuta iphe.
 Teke i kpọ-ziru onye maru
 iphe ọzo;
 yẹbedua l'onwiya egude
 iya kabaa amaru iphe.
- 12 Onye ono, pfuluberekoto ono
 tubekwaru nvo l'iphe,
 oo-me ulo ndu ejo-iphe.
 Mbụ l'oopalitaje phẹ tụa gbaa;
 ẹphe aburu mkpurupyata.
- 13 Onye tsuchiru nchi gẹ ya ta
 numa olu-ekwa onye ukpa
 l'a-ranaa nkiya ujiku lanu;
 ọ to dudu onye angaru
 iya nchi.
- 14 Iphe-oma, e meru lẹ mpya
 egboje ẹhu-eghu.

Teme ụphalazu, a phaberu
 luwe nụ ọdu
 echinyịjekwapho oke
 ẹhu-eghu.

15 E -kpee ikpe, p̄furu ọto
 bẹ ọotsoje ndu
 p̄fuberekoto uto.

Ọ ọdu eyejekwanu ndu
 ẹjo-iphe ebvu.

16 Onye lekeberu ẹnya haa eshi
 uto nkwanenya je
 eshia uto ozo
 bu ẹka oojeje atutu unme
 bu l'eka unwu maa turu
 ndzuko.

17 Onye yeru obu l'emereme
 l'e-mechaa kpa nri.
 Ọphu onye yenukaru obu le
 mee yee manụ abyadi
 aburu onye nweru iphe.

18 Ndu ẹjo-iphe l'alaje l'ochi ndu
 p̄fuberekoto.
 Nokwapho ge ndu e gudedu
 ire phe ẹka adabajeru
 ndu obu phe guru
 iphoro.

19 Ọ kakwa ree g'i kwata je
 eburu l'echiegu
 eme l'iiu nwanyi, gu l'iya bu;
 ẹhu ọdu anoduje egu
 iya egu;
 o ọdu anoduje abaphe
 mba tekenteke.

20 L'ulo onye maru iphe be
 eenwejeru mkpuru,
 okpobe nri du me
 okpobe manụ.
 Obenu lomata atukoje iphe,
 o nweru rifu.

21 Onye achi nta apfubekoto
 yee nta n-yemobu
 l'achotaje ndzu.

- L'ookpaa ẹku bya aburu onye
akwabe ùbvù.
- 22 Onye maru iphe be aduje ike
tsoo mkpukpu onye
ike oḡu;
kwatsushia akpaa akpaa,
ephē kpọ-pheru
onwophe dakobe.
- 23 Onye eche onu iya nche bya
eche ire iya nche
be ezehujeru ọla-l'iswi.
- 24 Onye eku onwiya bya etse
etsetse be epha iya bu
onye mgbonu.
Onye ono be umere iya
l'ophu abukotajeru
eku-onwonye
eku-onwonye.
- 25 O kwa iphe, agu onye enyiru
egbuje iya;
kele eka iya ephenebo te
ekwedu eje ozi.
- 26 Mboku-mboku bu iphe,
anoduje agu iya nu bu
g'o kabaa enweru iphe.
Obenu l'onye pfuberekoto
emeje iphe-oma mia
ya enya.
- 27 Ngweja, onye ejo-iphe
egwe bukwa ebyi be
oonoduje eme.
Ophu o buro onye eje epfu
k'ophu o gude ejo
egomunggo bya
egweeru iya.
- 28 Onye agba ekebe,
abudu okpobe opfu
a-bukwaru ọla-l'iswi.
Teme onye ngaberu iya nchi
be ee-mebyishikwa jasụ
l'ojejoje.
- 29 Onye ejo-iphe be

agbanwùbeje iphu
 ẹhuka ẹhuka.

Obenu l'onye obu iya g̃uru
 ìphóró l'emeje g'uzo iya
 nguru anguru.

30 Ọ tọ dukwa mmamiphe;
 ọzoo iphe edo ẹnya;
 ọzoo idzu, aachì achìchi,
 aa-sù l'ọ g'e mee ya
 mebata Chipfu.

31 Ìnya bụ iphe, e meru iya
 kwaberu bụ mbọku
 eje ọgu.

Obenu l'onye bụ iya bụ l'e
 mekpee l'ọgu ọbu
 bụ Chipfu.

22 ¹Ọkpobe ẹpha kakwa ree
 ahata eme l'enweru iphe,
 parụ ẹka.

Tẹme eme odoo ka
 mkpọla-ọchaa yẹle
 mkpọla-ododo ree.

² Iphe lanụ, dū l'ẹhu
 onye nweru iphe bya adū
 l'ẹhu onye akpa nri
 bụ l'ọo Chipfu mekọtaru
 ẹphenebo.

³ Onye nweru egomunggo
 ahumaje iphe, bụ ejo-ememe
 domia onwiya.

Obenu onye amazidu iphe
 anọdujeepho eje dukuu
 dukuu g'ooje jeye l'odalahu
 l'iphe-ẹhuka, nọ iya nū.

⁴ Ewoze onwonye alì yẹe atsù
 Chipfu ebvu l'emeje
 g'e nweru iphe;
 tẹme ọ nọdu emeje g'a
 kwabẹ amadū ùbvù bya
 emekwaphọ g'e nweru ndzụ.

⁵ Iphe, a tọru l'uzo, onye
 ejo-iphe eshi bukwa

- óbvú yẹle ọnyà.
 Obenu l'onye eche ndzụ
 iya nche bẹ anọduje
 iphemiphe ono ụzenya.
- 6 Zia nwata ụzo, gbaru iya
 l'eshishi.
 Ọ -bụerupho ọgerenya;
 ọ tọ byadu aha iya ahaha.
- 7 Ọo onye nweru iphe abụjeru
 ishi onye akpa nri.
 Tẹme ọ bụru onye ji ụgwo
 abụjeru onye-ozì onye
 o jitaru iya.
- 8 Onye akụ eme ejo-iphe
 g'akpuru iphe bẹ bụ iphe,
 ọonoduje awọko bụ iphe-ẹji.
 Tẹme mgboro ẹhu-eghu,
 ọ pa e-mechaa darwua alị.
- 9 Onye eme iphe-oma shii bẹ
 aa-gọru ọnu-oma nụ;
 kele owojeru nri iya
 ekeru ndu ụkpa.
- 10 A -chịa onye mgbonu;
 opfu alaa.
- 11 Onye yeru ọkpoma charachara
 obu;
 tẹme opfu iya nọdu aduje
 bẹlebele bẹ e-shita onye
 eze ọnyà.
- 12 Chipfu anọduje eleta ẹnya g'ọ
 tọ dụ iphe, e-me onye
 maru iphe.
 Obenu l'opfu onye eegudedu
 ire iya ẹka bẹ oomeje
 g'ọ tọ dụ iphe, ọo-bụ.
- 13 Onye ẹnйiru asuje:
 “Tụswekwa! Oduma
 nọkwa l'ụzo!
 Oo-gbukwa mu mẹ mu lufu
 gbororo!”
- 14 Ọnu nwanyị ovuọba bụkwa
 iduma, dụ wukirima.

Ọ bụru onye Chipfu atukoshi
oke ẹhu-eghu iya
a-daba iya.

15 Eme eswe swekọkwaru
onwiya ọdu l'ọkpoma
nwatanshii.

Ọ bụru ẹchachi, e gude ahù
iya ahùhù l'a-chì-mihu
iya g'ọ tọ dūhe iya.

16 Onye eme onye ụkpa ewere
ge ya a-ka enweru iphe;
yele onye anọduje anu
ndu nweru iphe iphe;
e-mechaa tuko buri
ndu ụkpa.

**Akpuru opfu ukporo l'iri,
shi l'onu ndu maru iphe**

17 Ngabẹ nchị numa olu-opfu
ndu maru iphe.

L'i woru ọkpoma ngu kporu
ye l'iphe, mu ezi.

18 Noo kele ọo-duru ngu le ree
me i woru iya dobe l'ime
ọkpoma ngu.

L'i kpukwaru iya pho l'onu
tekenteke.

19 Ọo ya bu k'ophu ii-kporu obu
yeru Chipfu.

Ọ kwa mu ezi gubedua
gedegede iphe ntanu.

20 Ètu ẹtu obu, mu ezi obu be
mu dekwaru edede l'ekwo
deta iya ukporo l'iri;

mbu akpuru-opfu,
l'agba amadu unme;
teme o buri opfu, bu:
i -mee ya l'o duru ngu
le ree.

21 Ọ bu opfu, mu pfuru gude zia
ngu ọkpobe opfu;
yele opfu, gbaru k'adakobe;

- k'ophu ìi-maru òkpobe ònu,
ii-yeru onye ziru ngu nù.
- 22 B'anakwa onye ùkpa nwòphu
o nweru opfu l'ò tò dudu
g'ò dù iya.
Òphu i gwekwa onye iphe-èhuka
byaru arakabya l'ùlo-ikpe.
- 23 Kèlè Chipfu e-mechakwaa
gbaaru phè òdzori;
gude ndu ono,
shi ana phè nfu ono nalata
phè nfu nkephè.
- 24 Gè gù l'onye obu-òku te
eshikwa ònyà.
Òphu unu l'onye èhu eghuje
eghu ègwegwa
aswìkwa òswi.
- 25 Ò -dumeka bè ìi-nwùkwa
èka iya; l'i je adalahù l'iphe,
ì gbaduru ènya iya.
- 26 B'abùkwaru onye eyeje èka
l'eye iphe l'itumo.
Òzoo onye anajè oji-ùgwo
mkpalèka;
- 27 kèlè i nwedu iphe,
ii-gude pfùya ya;
bè aa-pachakwa paa iphe,
ì zèje azèe.
- 28 Ta aphòfukwa mkpuma
ndiche unu phè gude
kpaa oke alì.
- 29 Ì -hùmakpoo onye chìru ùpfu
yee l'òzi, ooje ejeshi iya ike;
maèrupho l'oo-mecha jeeru
ndu eze ozi.
O too jeduru ndu aamadù
èpha phè ozi.

23 ¹ Unu l'onye bù ishi -tùko
nòdu abya erigba nri;
makwarù ègube onye gù l'iya nò.

² Wokwaru mma dabè
onwongu l'èkpiri mè

- ị -bụru onye ẹkpiri.
 3 B'aphụkwaru nri,
 ọonu ngu kpaakpaakpaa;
 kẹle nri ono bụkwa nri
 ọhutama.
 4 B'emebyishikwa onwongu ị
 g'ii-me nweru iphe.
 Makwaru iphe jetajẹ ghaa
 ẹnya.
 5 Kẹle ẹku abujekwaru:
 a -bya ajị ẹnya birimu
 l'ọ bụwaru phuchamu.
 Ephẹ asashichaa ẹbà g'ugo
 pnehuchaa pheba
 l'akpaminigwe.
 6 Berijekwa nri, onye ụswara
 shiru; mbụ g'ẹguru iphe,
 o shiru ta agujekwa ngu ẹgu;
 7 kẹle ọ kwa g'oriri,
 dụ iya bụ g'ọ gbaru.
 Ọo-ngụkpokwaru ngu nri
 sụ ngu: "Riarọ nri!
 Nggero ngua!"
 Ọle iphe ono, oopfụ ono bẹ
 oopfukọta l'eli ọnu.
 8 I -ria ya bẹ ịi-gbọkwa
 nwọphu i riru.
 Ajaja, ị jaru iya aburu ngu
 ọla-l'iswi.
 9 B'epfujekwa opfu yeru ọmata;
 kẹle oo-wokwaru
 mmamiphe ono,
 shi ngu l'ọnu ono nmaa
 phulaphula.
 10 Ta aphofukwa mkpuma,
 a kpọberu e -shi ị
 ndiche gude kpa
 oke alị.
 Ọphu i gbuswetakwa ókè
 bahụ l'alị onye nna
 iya anọedu;
 11 kẹle onye agbaru iya mkpu

- shihunukakwaru ike.
 O je l'e-mechakwaa gbaaru
 iya ɔdzori.
- 12 Ngabeje nchi nwuta iphe,
 eezi ngu.
 Mbu-a; wojeru nchi gboberu
 opfu onye maru iphe.
- 13 B'ahakwa ahù nwata ahùhù,
 gbaru iya nù;
 l'ò tọ nwuhukwa mę
 i chia ya iphe.
- 14 Chia ya rọ ẹchachi dzotachia
 ndzụ iya g'ọ tọ la maa.
- 15 Nwa mu; iphe, e-me g'ehu
 tsọ mu ụtso
 bukwa l'ị bu onye maru
 iphe.
- 16 Mbu l'ime obu mu bę ẹhu
 a-tsọ ntumatu
 mę ọnu ngu -nọdu epfuje-a
 iphe, pfuru nhamunha.
- 17 B'ekwekwa g'i gude obu ngu
 koaharu ndu iphe-ẹji
 okophoo.
 Iphe, a-nọduje evu ngu
 evuvu buchikwaaru
 atsụ Chipfu ebvu.
- 18 Noo l'ị maru l'iphu a-duru
 ngu lẹ ree.
 Ọphu iphe ono, agụ ngu nù
 ono ejedu mgbabirishi.
- 19 Ngabe nchi nwa mu;
 maru iphe.
 Wojeru obu dobe l'uzo,
 pfuru ọto.
- 20 B'etsokwa ndu ngunukaru męe;
 ozoo ndu rinukaru nri.
- 21 Kele ndu ngunukaru męe
 yęe ndu ẹkpiri akpajekwa
 nri.
 Mbu l'enyiru e-mechakwaa
 nmabe phe nkirika

ekwa.

- 22 Ngabejeru nna ngu nchi;
mbụ onye ono,
bụ iya yeru ime
ngu ono.
Ọphu ị sụkwa ị ne ngu ta
aduedu iphe,
ị gụberu iya opfu l'ọ
bụwaa ọgerenya.
- 23 Zụta ire-lanụ! Be rephukwa
iya azụ!
Maru iphe! Bụru onye a hùru
àhùhù;
yẹe onye iphe
edoje ẹnya.
- 24 Nna onye p̄f̄uberekoto bẹ ẹhu
atsoje uto shii.
Teme onye maru iphe ọdu
aduje onye nwuru iya
nụ ree.
- 25 Gẹ nna ngu yẹe ne ngu
tekwa ẹswa ẹhu ngu!
Mbụ-a; g'onye ono,
huru mgbụ ngu ono
tekwa ebvu ẹhu ngu!
- 26 Nwa mu; woruro ọkpoma
ngu nụ mu!
G'anya dunu ngu l'iphemiphe,
mu eme.
- 27 Kele nwanyị-ovuoba bukwa
iduma,
dalahuru tukirima.
Nwanyị, eme eji buri obu,
turu ẹnu omilomi.
- 28 Ọ kwa gẹ ndu abalidebv
akwabejeru nemadz
l'egbudu-a b
g'oonoduje kwabe.
Teme ọ ọdu emeje gẹ ndu
e gudedu ire p̄hẹ ẹka
paa igwerigwe
l'echilabo unwu-eliphe.

- 29 ?Bụ onye bụ onye a tūru
 ọnu?
 ?Bụ onye anọduje agụ aphụ?
 ?Bụ onye esephe opfu opfu?
 ?Bụ onye epfuphe l'e mee ya
 ọphuu mee ya ọphuu?
 ?Bụ onye bẹ eemekajẹ
 iphe-ẹheni?
 ?Bụ onye bẹ ọnya eke
 meemee?
- 30 Ọo ndu anọje ẹriri
 nggẹringge lẹ mẹe.
 Ndu etsojeru aghaphe acho
 mẹe, a gwagheru
 agwaghe.
- 31 Te elejekwa mẹe ọnya teke
 ooke uswe-uswe;
 teke ọota kpitikipiti l'okoro,
 e yeru iya;
 teke ọ tọru nwẹhu alwa
 kpẹtee.
- 32 E -mechaa bẹ ọotaje ẹru
 g'agwo.
 Ẹru iya nọdu ereje ire
 g'ẹru ogiji.
- 33 Noo teke ọnya ngu a-wata
 ahuma iphe, dū ọduge.
 Egomunggo ngu awata arị
 iphe, gbachiru ọnya.
- 34 Noo teke ịi-dū g'onye zẹ azẹe
 l'echilabọ eze-ọnyimu;
 mbụ g'onye zẹ l'eli iphe,
 e bvuberu l'eli
 ugbo-mini.
- 35 Lị wata ara sụ: “Ẹphe
 etsugbua mu-o!
 Ọle e te mekakwaru
 mu iphe.
 Ẹphe etsukwa mu otsukputu;
 ọle o to rwudu mu l'ẹhu.
 ?Bụ teke ole bẹ mu
 a-gbalihukpọo?”

Mu -gbeshi bẹ mu a-watakwa
achọ mee ọzo.”

24 ¹B'ekokwaru ndu anọduje
eme ejo-ememe okophoo!

G'ogbo phẹ b'agujekwa ngu
ẹgu etsotso!

² Kẹle obu phẹ anọduje achi
idzu mkpamehu.

Ọ buerupho eme opfu bẹ
ẹphe egudeje ọnu phẹ
achi idzu iya.

³ Ọo mmamiphe bẹ eegudeje
akpu ọlo.

Ọ buru nkwamenya bẹ eegudeje
mee ya g'o shihu ike.

⁴ Ọ buru egomunggo bẹ eegudeje
dozia ọma-ọlo iya;
chiru ngwa-ọlo, ere ire;
tẹme ọ nọdu ama mma
gude dozia ya.

⁵ Onye maru iphe bẹ ike
dukwa shii.

Onye nweru egomunggo
nọdu anọduje anwuta
iphe tekenteke.

⁶ Ị -nọdu abya eje ọgu bẹ onye
ii-nọdu ele ẹnya iya bu
onye e-goshi ngu iphe,
ii-me.

Teke ọ dukwanu ngu g'i
mekpee ndu unu
l'ẹphe alwu ọgu;
ndu ii-nọdu ele ẹnya phẹ
aburu ndu a-nọdu
akpo-ziru ngu ọzo.

⁷ Mmamiphe panukakwaru
phengara l'ẹhu
onye-eswe.

Ọ -jee l'ẹka e dzuru opfu
l'edupfu;
o to nweduru ọnu-opfu.

⁸ Onye anọduje achi idzu

- ẹjo-iphe tekenteke
 bẹ aa-sụ l'ọ bụ onye
 ẹregede.
- 9 Achị idzu eme eswe bụ iphe-ẹji.
 Ọphụ onye mgbonu adujedu
 ndiphe ree.
- 10 Ike -adudu ngu teke iije
 iphe-ẹhuka bẹ ị dukwa
 arwuhu ọkpobe adudu.
- 11 Dzotanụ ndu a kpụ eje
 egbugbu.
 Sephunu phẹ azụ;
 mbụ ndu ono l'akpọ
 galagala eje ala l'eka
 aa-phụ phẹ terii ono.
- 12 Teke ị sụru: “?Anyi
 makwanuru iphe,
 eme nụ?”
 bẹ onye ono, enyoje obu
 nemadzu ono manaru-a
 iphe, iime.
 Onye ono, bụ iya edozi ndzu
 ngu ono manurupho iphe,
 eme nụ.
 Ọ buru iya e-mechaa pfa
 onyemonye ugwo g'iphe,
 o meru gbaru.
- 13 Rije manụ-ẹnwu; nwa mu;
 kele ọ dū ree.
 Mbụ lẹ manụ-ẹnwu,
 e metaru l'ẹbakala-ẹnwu
 a-tso ngu utso l'onu
 shingushingu.
- 14 Makwarupho lẹ mmamiphe
 dū ree lẹ ndzu ngu.
 Ị -maru iphe bẹ obunggo
 dukwaru ngu iya.
 Ọphụ iphe ono, agụ ngu nū
 ono ejedū mgbabirishi.
- 15 Sụ-a; gube onye ẹjo-iphe;
 b'ejekwa ibe onye
 pfuberekoto je

akwageberu iya;
 ọphu i jekwa ibe iya je iya
 akwagwo!

16 Kele onye p̄f̄uberekoto -dakwaa
 iko m̄e ọ -daru ugbo ẹsaa;
 ọ gbalihujekwapho.

Obenu l'onye ejo-iphe bu
 ọla-l'iswi akwatsuje iya.

17 G'ọ t̄o t̄sojekwa ngu ọtso
 l'onye opfu ngu daru.
 Ọphu i tekwa ẹsua l'okpoma
 ngu l'upfu duru iya.

18 Ọdumeka be Chipfu
 a-n̄umakwa ọchi ono
 ịichi iya ono;
 l'ọ du iya ẹji;
 l'ọ paru onye ono haa;
 ọ t̄o d̄uedu iphe,
 o mekwadu iya.

19 G'iphe, eme l'ehu ndu
 eme ejo-ememe te
 erwujekwa ngu l'ehu.
 Ọphu i kojekwaru ndu
 ejo-iphe okophoo.

20 Kele onye ejo-ememe be e tee
 bukwa obunggo-oma.
 Teme oroku onye ejo-iphe je
 l'eme tsurikitiki.

21 Nwa mu; tsujekwa Chipfu
 ebvu;
 l'itsukwapho
 onye eze ebvu.

Ọphu i tsokwa ndu
 ekwefujeru phe ike;

22 kele Chipfu yee onye eze
 ono be e-mekwa
 g'ola-l'iswi tu ngu l'upfu.

?Bu onye maru ge mgbupya
 phe e-jeberu phe
 l'ehu?

23 Ndu owa-a bukwapho opfu,
 shikwapho ndu

- mmamiphe l'onu:
 Abọ nemadzụ ẹbo mẹ
 a -nọdu ekpe ikpe ta
 adụkwa ree.
- 24 Mbụ l'onye sarụ onu sụ
 onye-ikpe nmarụ l'ọo ya bẹ
 iswi dụ mma
 bẹ ee-phukwa iphu lẹ
 mkpukpu lẹ mkpukpu;
 tẹme ohamoha ajikakota
 iya.
- 25 Obenu l'ọo-duru ndu ono
 lẹ ree;
 mbụ ndu ekpeje ikpe nmaa
 ya onye o rwuberu.
 Ndu ono bẹ ee-kebe l'oma
 okpobe ekebe.
- 26 Epfu ire-lanụ gude yee
 onu l'opfu bukwa
 n-yemobu bẹ o bu.
- 27 Vukpoadaru ụzo jechaa ozi,
 duru ngu l'etezi;
 Lị bya ejeẹbekpoo ozi,
 duru ngu l'egu;
 tẹme l'i watawaro akpu
 ulo ngu.
- 28 B'agbakwaru nwibe ngu ekebe
 l'ebe o dọ iphe,
 o meru.
 Ophu i gudekwa onu ngu ono
 duphua nemadzụ.
- 29 B'asukwa l'ii-melata iya iphe,
 o meru ngu;
 l'ii-pfu nwoke ono ugwo
 iphe, o meru.
- 30 Mu ghatajeru aka onye
 enyiru koru opfu.
 Mbụ lẹ mu jeru je eshisweta
 opfu-vayinu onye
 enwedu egomunggo.
- 31 O tukoepho ekameka fukota
 ewu-óbvú kẹ garawuu.

Teme eswa mmanu tuko opfu
 obu nata.

Igbulo mkpuma, e shi gude
 gbaa ya mgbabu
 dakashihuchawaa.

32 Mu bya awata ari iphe ono,
 mu humaru ono l'ime
 okpoma mu;
 bya egude iphe ono,
 mu humaru ono gude
 nwuta iphe.

33 Lo bu: I -kua mgbanya
 nwanshi;
 mgbanya rwee ngu
 nwanshi.

Mbu-a; i -chikobe aka
 nwanshi su gi
 tuta unme;

34 akpa nri afuaru ngu g'onye
 abalidebvu byaru
 ibe iya.

Mbu ejeka adue ngu pho
 g'onye nwoke ibe iya
 chi ngwogu bapfuta.

Etu ozoba Solomonu nmashigbaru.

25 ¹Ndu owa-a bugbakwaa
 etu etu ozo, Solomonu
 nmashiru.

Ndu deru iya lekwo bu ndibe
 Hezekaya, eze ndu Jiuda.

²Edomi iphe edomi
 ekutse Chileke ekutse.

Obenu l'ophu ekutse ndu
 eze bu avo iphe kota
 iya ohu.

³Oo g'igwe habe ephekerephe;
 o buru g'ali du-be omilomi
 bu g'obu onye eze bu-be
 iphe, a taa vo-rwudu
 avo-rwu.

⁴Rwushia erwu le

- mkpola-ochaa hūma l'onye
 akpu mkpola-ochaa
 nwewaru eguru iphe,
 oo-gude kpua iphe,
 okpu.
- 5 Rwushia ndu ejo-iphe l'iphu
 onye eze hūma l'aba-eze
 iya be oo-gude
 apfubekoto mee g'ò
 pfushia ike.
- 6 B'anodukwa l'iphu onye eze
 ekutse onwongu!
 Ophu i jekwa asugaru l'eka
 ndu oke-amadu kuru!
- 7 O kakwa ree l'oo ya suru
 ngu: "Gbeshi bya
 anodu l'eguru eka-a!"
 Eme l'ò pfuru l'iphu
 oke-amadu mee ngu
 iphe-iphere.
- 8 B'egudekwa k'iphe,
 i hūmaru l'enya keta oso
 jeshia l'ulo-ikpe.
 Le-a; ?ii-mekwanu iya
 ime-agma l'ikpazu iya;
 me e -mechaa;
 nemadzu ibe ngu pfuru
 iphe-iphere kpua ngu?
- 9 Teke gu le nemadzu
 ibe ngu atu igoligoli;
 b'ewokwaru iphe,
 nemadzu pfuru ngu le
 mpya woru rakaa araka.
- 10 Odumeka be onye nūmaru
 iya nu e-mekwa ngu
 iphe-iphere.
 Ophu ejo epha,
 ii-vuta achihubakwa
 achihu l'ehu ngu.
- 11 Opfu, e pfuru l'o rwuberu iya
 du g'igopoto akpuru udara,
 a garu ye liyagba

mkpọla-ọchaa.

- 12 Mba, onye maru iphe abaru
 onye angabeje nchi
 l'opfu, eepfuru iya
 be du g'iphe-nchi,
 e gude mkpọla-ododo
 mee; ọzoo g'iphe ọzo,
 e gude akwa onwonye akwa,
 e gude ọkpobe
 mkpọla-ododo mee.
- 13 Ọo g'akamini-sunoo ejije
 oyi gua ẹhu egugu
 l'ọkpaji-a bu ge nwozi,
 e gude ire iya ẹka eguje
 ẹhu ndu ziru iya ozi.
 Mbụ l'oomeje g'obu guzeta
 ndu nwe iya nụ.
- 14 Ọo g'urwukpu,
 rwuru erwurwu
 zia pherephere;
 ọphu oodzeeduru
 mini du; bu ge nwoke,
 eku onwiya le ya
 emeje iphe-oma,
 o to mejedu du.
- 15 Ọ kwa nshirima l'e-me
 g'onye-ishi mee iphe,
 o shidu kwe le ya e-me.
 Mbụ l'ire, atụ gwelegwele
 egbujjekwa ọkpu.
- 16 I -huma manụ-ẹnwu;
 ritakwa iya l'okiya.
 I -rinuka iya l'i gbọo ya.
- 17 Jeta ibe nemadzụ ibe ngu
 l'ahuma.
 I -jenuka iya l'i du iya ashi.
- 18 Ọo ge mgboro,
 emeje ehuka-a;
 ọzoo ogu-echi;
 ọzoo apfu;
 noo g'ọduje;
 mbụ nwoke agba ekebe

- 19 Adakobe onye eegudedu ire
 ị neme ịbiya
 meru iphe, o meduru.
 19 Adakobe onye eegudedu ire
 ịya ẹka teke iphe atsu
 neme ịbiya l'ehu dukwa
 g'onye eme g'ọ taa
 iphe leze, eme ịya
 rikwo rikwo;
 ọzoo onye eniyeni,
 eme g'o jee ije l'okpa,
 nwuhuru ịya anwuhu.
- 20 Agụ ebvu eyeru onye
 okpoma du eji du g'e
 yefuru ịya uwe
 gbabe ịya ehụ ọto
 l'eka oyi atsu ịya.
 O du ge mee-veniḡa,
 e woru wua l'eli okanwa.
- 21 Teke o bu l'onye opfu duru
 gu l'iya be egu agu;
 nu ịya nri g'o ria.
 Teke egu mini agu ịya;
 chooru ịya mini
 g'o ngua;
- 22 ị teke iime nno
 be bu iphere be iimeta
 ekpu ịya l'ishi;
 iphe ono ahua ya
 oku l'ehu.
 Ozo bu ị Chipfu e-bu
 gubedua nggo.
- 23 Oo ge pherephere,
 shi l'isheli ezitsutaje
 mini-a;
 nokwapho ge nvu-azu
 akpataje adzu iphu.
- 24 O kakwa ree gi kwata je
 eburu ị mkpotsu-ulo
 eme li lu nwanyi,
 gu l'iya bu;
 o nodu anoduje
 abaphe mba

mbọku-mbọku.

25 Oo gẹ mini, eji oyi eguzetaje
 obu onye mini agụ-a
 bụ g'ozì-oma,
 shi ụzenya emeje
 ọkpoma onye e ziru iya.

26 Onye pfụberekoto -parụ
 onwiya haarụ onye ejo-iphe;
 bẹ ọ dukwa g'ishi nggele,
 a swọru ẹrwu;
 ọ dọ g'obvu-mini,
 a tūr wuru atūr wu.

27 O kwa g'ọ tọ dudu ree
 erinuka manụ-ẹnwu
 bụkwapho g'ọ tọ
 dukwapho ùbvù
 l'ẹnya mẹ nemadzụ
 gude ẹka eme g'a
 kwabẹ iya ùbvù.

28 Nemadzụ, ta adujedu
 ike sede onwiya
 dukwa gẹ mkpukpu,
 e shi gude igbulọ
 kpụ-pee mgburugburu;
 a nọnyaa;
 e tsukpọshia ya.

26 ¹ Akwabẹ ùbvù te
 ekweduru onye-eswe.
 O dọ g'ẹka aka-mini-sunoo
 l'ada l'ọnanwu.

O dọ g'ẹka igwe edze mini
 teke emeta iphe e
 meberu l'alị.

² Onu, a tūru onye adudu iphe,
 o meru ta adukwa iphe,
 oo-me onye obu.

O dukwa g'ẹka ogbe eme
 pẹremu pẹremu
 pẹremu;
 ozoo g'ẹka agbẹta ezi
 swiiswiiswii.

³ Ẹchachi bẹ eechije inya;

- a nọdu egudeje ọkpukpu
akpu nkafu-igara.
Nokwapho g'eegudeje
mgboro echi
onye-eswe l'okpurukpu.
- 4 B'eyekwaru onye-eswe onu le
mkpokoro opfu, oopfu.
Odumeka be gu l'iya
a-tukokwa buru ndu
eswe.
- 5 Yechikwaaru onye-eswe
onu ehuka ehuka le
mkpokoro opfu,
o pfuru.
Odumeka be oo-dobesukwa
le ya maru iphe.
- 6 Onye ezi onye-eswe ozi bu
onwiya be o ribushi okpa.
Teme o nodu akpataru
onwiya opfu.
- 7 Oo g'okpa atugbaa onye
eniyeni lwakpalwakpa
bu getu, onye eme eswe
anma atu lwakpalwakpa.
- 8 Akwabẹ onye-eswe ubvu
dukwa g'eye mkpuma
le robo.
- 9 Eka onye-eswe anma etu
dukwa g'eka onye mee
atsu akpa onwiya obvu,
dzuru iya l'eka.
- 10 Onye ekuje onye-eswe;
ozoo onye aghata
aghata g'o jeeru iya
ozi dukwa g'onye ojogu,
egudeje apfu iya meka
onyemonye iphe.
- 11 Oo ge nkuta anwaje enwa
laphu azu je erichaa
ya-a bu g'onye eswe
abujeru: o -mechaa
rigbarigba l'o laphu azu

- je emephu iya azụ.
- 12 ?Ị hụmaru onye ari le ya
maru iphe?
Onye ono be onye eme eswe
kaepho mma.
- 13 Onye enyiru suru l'oduma
no le gbororo;
l'oduma tsoru gbororo
azo-phe.
- 14 Oo ge mgbo anoduje
aghaphu onwiya
l'ariwa-a bu g'onye
enyiru anoduje aghaphu
onwiya l'iphe-azee ya.
- 15 Onye enyiru abujeru:
o -jee etsuta utara l'ophe;
eka akwaa ya l'ochi.
Enyiru te ekwedu iya g'o ye eka
l'onu.
- 16 Onye enyiru arije le ya
maru iphe
maghata umadzu esaa,
maru eye onu l'opfu.
- 17 Onye aghata aghata bya
ahuma eka aaswo uswo
bya eworu onwiya
chie ya dukwa g'onye
humaru nkuta bya aloa
iya le nchi.
- 18 O kwa g'onye obvu eme,
agba apfu enwu oku
phoophoophoo bya
atu icheku-oku
phuuphuuphuu;
- 19 bu go du mbu onye
meru nemadzui ibiya
mkpurukpuru-enya bya
emechaa bya asu iya
lo kwa ebvu be ya
ebvukoshi iya.
- 20 Nku -adudu l'oku;
oku anyihu.

- Asulasu -adudu l'opfu;
 uswo anyihukwapho.
- 21 Oo g'icheku aphunwu
 oku-uzu;
 bya aburu ge nku
 aphunwu oku mmanu
 bu g'onye opfu aphunwuje
 opfu.
- 22 Asulasu anoduje atsọ ntumatu.
 Otukoje iphe, bu ehu voo
 pfurupfuru.
- 23 Erengete opfu edomije
 okpoma mgbashi;
 egube nshi mkpola-ochaa
 etechije ite,
 a kpuru l'urwa-a.
- 24 Onye nemadzu du ashi
 egudeje opfu-onu
 domia onwiya.
 Oe o domiru ejo-iphe
 l'ime okpoma iya.
- 25 O -nodu epfukpoo opfu,
 atsọ ntumatu;
 b'eyekwaru iya onu;
 kele ejo-ahuma,
 no iya l'okpoma rwukwaru
 l'esaa.
- 26 Ashi, ndiphe du iya be
 oogudeje eregede
 domia.
 Oe ejo-iphe, oome be
 ee-mechaa tua too
 ledzudzu-oha.
- 27 Onye ebu iduma bu iya
 e-mechaa daba iya.
 O buru onye eswi mkpuma
 be mkpuma
 ewephutaje azu bya
 eswipyabe.
- 28 Onye atuphu ire be akpoje
 ndu o mebyiru
 ehu ashi.

Tẹme ọnu, enwu opfu
 enwunwu ọdu
 emebyije iphe emebyi.

27 ¹E kukwa onwongu ọ
 l'owa-a iphe, ii-me echele;
 ọle i ti madu iphe,
 mbọku e-wota.

²Haa g'onye ọzo jaa ngu ajaja.
 B'egudeshi ọnu ngu jaa
 onwongu.

Haaru iya onye ọzo;
 g'ọ tọ bushi gubedua
 l'onwongu.

³Mkpuma anyikwa ẹrwa;
 ẹme ẹja buru oke-ivu.
 Obenu l'onye-eswe -kpatsu
 ngu iwe ẹ ọ kakọta
 iphe labọ ono anyi
 ẹrwa.

⁴Èhu-eghu te enwedu
 obu-imemini;
 ọvuma ọdu abya ẹnari.
 Obenu ?bụ onye adu ike
 apfuru l'iphu ijiyenya?

⁵Mba, a baru nemadzụ ọ
 sagaa kakwa ree eme
 l'eye obu,
 e yeru ọ mpya.

⁶Onye gu l'iya du l'opfu -nmaa
 ngu akpa bukwa akpa
 ẹregede ẹ ọ nmaru
 ngu.

Obenu l'ọnyá, onye gu l'iya
 eshi ọnyà gburu ngu
 ẹ ntucha adudu.

⁷Onye ẹpho jiru ẹ
 manu-ẹnwu
 adujechakwaa ẹji.
 Obenu l'onye ẹgu agu ẹ
 iphe,
 atsọ ilu atukoje atsọcha
 ẹngurengu.

- 8 Onye gbeshiru l'ibe
 iya tughua bya akpaphuhu
 dukwa g'enu,
 shi l'epfune iya phelihu
 phefu bya ephuaha
 uto epfune iya obu.
- 9 Manu eshi mkpo yee manu
 isensu,
 emeje g'obu nodu atso
 utso.
 Nokwapho g'akpo-zi uto,
 shi l'eka onya
 nemadzu emeje;
 ehuhu akpo-vohu iya.
- 10 Bahakwa onye gu l'iya eshi
 onya;
 yee onye yee nna ngu eshi
 onya.
 Ophu i gbakwaru jeshia ibe
 nwune ngu nwoke me
 ejo iphe-ehuka dapfuta
 ngu.
 Lobutobu ngu, no ngu ntse
 kakwa ree eme le
 nwune ngu,
 bu ngu uzanya.
- 11 Manuru iphe; nwa mu;
 menaa g'obu kpo-vohu mu;
 k'ophu mu e-yeje onu
 yeru onye anma mu
 phulaphula.
- 12 Onye nweru egomunggo
 ahumaje iphe,
 bu ejo-ememe domia
 onwiya.
 Obenu l'onye amazidu iphe
 anodujeepho eje dukuu
 dukuu gooje je ejee iphe-ehuka,
 no iya nu.
- 13 Nemadzu -su l'oo onye o madu
 be ya a-noduru l'itumo;
 natakwa iya uwe iya.

Gudeshikwaa ya me ọ -buru
 onye ọhozo be ọ noru
 l'itumo ọbu.

- 14 Amadu -gbeshi le
 nchi-abo hu ara gbagbagba;
 l'eka ọgo onu-oma anu
 obutobu iya be ọo-dukwa
 g'ọ bu iphu be oophu iya.
- 15 Nwanyị, anọduje abapheru
 ji iya mba;
 dukwa ge mini-odzeru,
 atụ paapaa.
- 16 Egbogbo iya dukwapho
 g'onye egbo
 pherephere g'o to zihē.
 Ọzoo g'onye gude ẹka
 egbobuta manu,
 alwa torotoro.
- 17 Ọo g'ikpegiri abaje igwè-a
 bu g'amadu abajeru
 okwenya nu ibe iya.
- 18 Ọo onye dzaru oshi figu erije
 akpuru, ọ mitaru.
 Ọ buru onye eleta nnajjuphu
 iya enya be okwabeje
 ubvu.
- 19 Ọo g'amadu eleje enya le
 mini huma onwiya iphu
 bu g'okpoma amadu
 egoshije ugbugba iya.
- 20 Ephi te ejikwa ali-maa;
 ophu ephi ejidu ali
 ola-l'iswi.
 Nokwapho g'epho te ejijedu
 enya l'iphe, oohumaje.
- 21 Ite be e gude eghe
 mkpola-ochaa egheghe.
 E gude oku ahụ
 mkpola-ododo ama.
 Obenu l'amadu bu ajaja,
 aaja iya be e gude ahụ
 iya ama.

- 22 O tọ dukwa m'obeta
 i tsua onye-eswe l'ikwe;
 mbu gude ọdzú gwee
 ya g'onye egwe ereshi;
 i tii mekwa g'ọ haa
 eme-eswe.
- 23 Makwaru l'i maru g'eku ngu
 gbaru okpobe amaru.
 Obu ngu adukwapho l'eka
 oka-eswi ngu du.
- 24 Kele iphe-enweru ta
 anojedu ojejoje.
 Ophu okpu-eze anojedu shi
 l'ogbo sweru ogbo
 l'ishi onye lanu.
- 25 E -kpofu akahu eswa,
 e shi gbutaru eku ngu;
 o bya erwua irwu ophuu;
 a bya eje l'eli ubvu je
 egbua eswa ophuu;
- 26 unwu-aturu ngu anuhaha
 ngu uwe eye l'ehu;
 iireaha egbu ngu gude ereta
 iphe, ii-gude zu a li.
- 27 Ii-nweru era-eghu du shii,
 ii-gude azu onwongu gu
 le ndibe ngu;
 gude iya azu nwamgboko,
 gu l'iya bu ebubu.

28 ¹ Onye ejo-iphe anoduje
 agba oso l'ebe adu onye
 achi iya nu.

Obenu l'onye pfuberekoto
 eshihuje obu ike
 g'oduma.

- ² Teke ndu bu le mkpukpu du
 njo be ndu abujeru ishi
 phe aduje igwerigwe.
 Obenu l'onye maru iphe;
 mbu onye iphe edoje
 enya -buru ishi;
 l'onoo odu.

- 3 Onye akpa nri,
 anọduje eme ndu ụkpa
 ewere ụkwa g'ochioku
 mini, tukuru iphe,
 a kuru l'opfu kpota.
- 4 Ndu jikaru eme iphe,
 a turu l'ekemu anọduje
 aja ndu ẹjo-iphe ajaja.
 Obenu ịe ndu eme iphe,
 a turu l'ekemu bu
 ọgu be ẹphe etso ndu
 ẹjo-iphe.
- 5 Ndu ẹjo-iphe be iphe,
 pfuru nhamunha te
 edojedu ẹnya.
 Obenu ịe ndu achọ g'ẹphe
 maru Chipfu be
 oodoje ẹnya doghee ya
 edoghe.
- 6 Onye ụkpa, te emetajedu
 iphe uta kakwa ree eme
 l'onye nweru iphe;
 ọphu o mejekwanu iphe,
 pfuru oto.
- 7 Nwa, emeje iphe,
 a turu l'ekemu bukwa nwa,
 maru iphe;
 obenu l'onye yee ndu
 ẹkpiri aswi ọswi
 emetaje iphe-iphere
 kpube nna iya l'ishi.
- 8 Onye gude
 ugwo-onwurunwa
 akpa ẹku bukwa onye
 aphuru ndu ụkpa
 obu-imemini be ọokpa
 ẹku obu edoberu.
- 9 Onye jikaru ịe ya ta
 angabedu nchi l'ekemu
 be mbukponu epfufu,
 oopfu anu Chileke
 adujechaa g'o bu ẹbyi

- bẹ oome.
- 10 Onye dutaru onye obu iya
 guru ìphóró je eshiaha
 ẹjo ọzo bụkwa l'ọnyà ono,
 ọ gbabẹru l'onwiya ono
 bẹ ọo-daba.
 Obenu l'onye ete emedu iphe,
 aata iya ọta bẹ e-keta okiphe,
 du ree.
- 11 Onye nweru iphe;
 edobesuje lẹ ya maru iphe.
 Obenu l'onye bụ onye ọkpa;
 iphe nọdu edoje iya
 ẹnya enyovuje iya ime.
- 12 Ọobujeru; onye p̄fuberekoto
 -nọdu atụ okoo;
 ẹhu atso-dzuru
 onyomonye uto.
 Teke onye ẹjo-iphe nyibaru
 l'okwa;
 unwu-eliphe achọaha
 ẹka ẹphe e-domi onwophe.
- 13 Onye edomi iphe-ẹji,
 o meru edomi bẹ ta
 awafujekwa awafu.
 Obenu l'onye pfufutaru iphe,
 o meru;
 ọphu o mebaeduru iya
 ọzo bẹ aaphujeru
 obu-imemini.
- 14 Ẹhu-uto bẹ a goru nu onye
 atsuje Chipfu ebvu.
 Obenu l'onye ọkpoma kpọru
 gbengu adabaje l'ẹje
 iphe-ehuka.
- 15 Onye ẹjo-iphe -buru eze ndu
 bu ndu ọkpa;
 bẹ ọ dukwa g'eka oduma
 asu ekiri;
 ozoo g'eka agu abya enari.
- 16 Onye eze, duru ndibe iya
 ehuka te nwekwa

egomunggo.

Obenu l'onye, ọ dọ ashị;
mbụ ẹku, aakpa l'ugho
bẹ a-ọ ndzụ ogologo.

17 Onye gburu ọchi;
ọchi ono gude iya bẹ
aghapheephō
botorii jasụ l'ọ nwụhu.

Ọphu ọ dọkwa onye
a-gbaru iya mkpu.

18 Onye ọta adọdu lẹ ndzụ
iya bẹ ta adọkwa iphe,
byaru eme iya nụ.

Obenu l'onye ọzo iya gberu
nggọ akpọ-kwofuje
akpọ-kwofu daa.

19 Onye kọru alị iya bẹ nri
adọjeru.

Obenu l'onye etso iphe-mmanụ
bẹ a-kpashị nri ike.

20 Onye e gude ire iya ẹka
bẹ ọnu-ọma iya a-dụ
igwerigwe.

Obenu l'onye enweru iphe
agunuka ẹgu bẹ ọ tọ
dọkwa iphe,
e-me g'a ta nụ iya chiipfuu.

21 Abọ nemadzụ ẹbo ta
adọkwa ree.

Ọle nemadzụ emeswejele-a
iphe l'opfu nri.

22 Onye ọkpoma mgbashị bẹ
enweru iphe anọduje
agụ ẹgu.

Ọphu ọomajedu l'ọ-kpa-nri
apfụ echeru iya.

23 Onye abarụ nemadzụ mba bẹ
ee-mechaa ka emeru
iphe-ọma eme l'onye gude
ire iya enwu opfu
enwunwu.

24 Onye ana nna iya ọzoo ne

iya nfu bya asu l'ọ to
 duduro eji;
 be yee nwa mmebyi bukwa
 iphe lanu.

25 Onye ughoro akpalije
 esemopfu.

Obenu l'onye kpuru obu yeru
 Chipfu be oo-ka aduru
 le ree.

26 Onye kpuru obu ye l'oriri
 onwiya bu onye
 mmanu.

Obenu l'onye gude
 egomunggo eme iphe
 ta adudu iphe,
 byaru eme iya nu.

27 Onye anuje onye akpa nri
 iphe be ta adukwa iphe,
 bya aduru iya uko.

Obenu l'onye ewofuje
 enya g'o to huma ndu
 ukpa be aatuje onu,
 du igwerigwe.

28 Onye ejo-iphe -nyiba l'okwa;
 ndiphe achoo uzo domishia
 onwophe.

Teke ndu ejo-iphe
 lakwanuru l'iswi;
 ndu pfuberekoto
 aka shii eje.

29 ¹ Onye aabajeru mba
 tekenteke;
 o nodu emerọ iphe,
 oome be a -bya
 aji enya birimu be e
 mebyishiwari iya.

Ophu eemekotabaedu
 iya emekota.

² Ndu pfuberekoto -nodu aka
 shii eje be ehu atsoje
 ndiphe utso.

Teke onye ejo-iphe bu ishi;

- ndiphe atsuhaha pfu.
- 3 Onye yeru mmamiphe
 obu emeje g'ehu tso nna
 iya utso.
 Obenu l'onye yee
 unwanyi-ukpara aswi
 oswi anoduje eripya
 eku iya.
- 4 Onye eze, ekpeje ikpe,
 pfuru oto emeje g'ali iya
 pfuru pfushia ike.
 Obenu l'onye enya uphalazu
 du alakashiye iya
 alakashi.
- 5 Onye enwuru nemadzu
 ibiya opfu enwunwu bu
 ugbu-egege be oogeru
 iya g'o chie okpa.
- 6 Onye njo be iphe-eji,
 oome anmaje iya g'onya.
 Obenu l'onye pfuberekoto
 anoduje agu ebvu
 ete eswa.
- 7 Onye pfuberekoto anoduje
 ari g'eeme kpeeru onye
 ukpa ikpe, pfuru oto.
 Obenu l'onye ejo-iphe be
 egube iphe ono te
 erwudu l'ehu.
- 8 Ndu mpfubyishi akpataje
 utsu le mkpukpu.
 Obenu le ndu maru iphe
 abyanyije ehueghu.
- 9 Onye maru iphe -kpuru
 onye-eswe eje l'ulo-ikpe
 be onye-eswe obu
 a-nodule-a atu
 kwokwokwo aba mba
 eye iya;
 ophu nchi abyakwa
 adu doo.
- 10 Ndu egbu ekere be onye uta

adudu lẹ ndzu iya
 aduje ashi;
 obenu lẹ ndu obu phe
 guru iphóró anọduje
 echekwa ndzu onye
 du nno.

11 Oo onye mmanu emegbuje
 g'o ghuru iya.

Obenu l'onye maru iphe
 esedeje onwiya me ehu
 -nodu egbu iya egbu.

12 Onye bu ishi -nodu
 angaje nchi l'uka;
 iphe,
 bukpuo ndu egeru iya
 ozi abukotaerupho ndu
 ejo-iphe.

13 Onye akpa nri ye onye
 akpa nemadzu ehu be o
 duru iphe lanu,
 anwuje l'ehu ephenebo:
 Oo Chipfu agusaje ephenebo
 ono enya.

14 Onye eze -nodu egudeje
 ire-lanu ekpe ndu ukpa
 ikpe be aba-eze iya
 e-kekwarupho
 jingujingu g'o keru.

15 Echachi, e gude ahụ nwa
 ahụhù emeje ge nwata
 maru iphe.

Obenu lẹ nwata,
 a haru eka emeje ne iya
 iphe-iphere.

16 Ndu ejo-iphe -nodu aka
 shii eje;
 iphe-eji akakwapho
 shii eje.

Obenu lẹ ndu pfuberekoto
 e-gude enya huma teke
 ephe a-nodu ada.

17 Hụa nwa ngu ahụhù huma

- l'oo-me g'èhu dū
ngu guu.
Oo-me g'obu tsòhu ngu
rìkpotoo.
- 18 Èka òphulenyà adùdu
bẹ onyemonye
anòduje eme g'ò dū iya.
Obenu l'onye eme iphe,
a tūru l'ekemu bẹ
bū onye e keberu l'òma.
- 19 Ohu ta abùledaa opfu-ònu bẹ
e gude ezi iya iphe;
kẹle o -dochakpòo ya nū
ẹnya bẹ o too
yekpòdanu ònu.
- 20 ?Ì hūmaru onye awoje opfu
kpokokongu?
Onye ono bẹ eelekwa ẹnya
l'onye-eswe bẹ
a-gbẹkwanu ka
akukuta-iphe eme lẹ
yẹbedua.
- 21 Nwoke -swanụkaru onye-ozì
iya aswarù;
l'ò nūa ya aphù l'ìkpazù iya.
- 22 Onye ẹhu eghu akpatsuje
nseka.
Tẹme onye obu-òku nòdu
emeje iphe-ẹjì,
dū igwerigwe.
- 23 Amadù -kuahaa onwiya;
l'o woze iya alì.
Obenu l'onye wozeru onwiya
alì bẹ aakwabeje
ùbvù shii.
- 24 Onye yẹe onye-oshi emegbaa
bùkwa òhogu onwiya.
Ọo-nūma ẹka eeri nte;
òle ọ tọ dudu iphe, oopfu.
- 25 Atsù nemadzù ebvu bụ ònyà
bẹ ọogbabeje.
Obenu l'onye bụ onye kpọru

obu yeru Chipfu ta
adudu iphe,
byaru eme iya nu.

26 Aaduje igwerigwe acho
g'onye-ishi meeru
phe iphe-oma;
obenu l'onye ekpejeru
nemadzu ikpe,
pfuru oto be bu Chipfu.

27 Onye pfuberekoto be
onye apfubeduru aka
oto aduje ashi.
Onye obu guru iphoro
nodu adujekwanu onye
ejo-iphe ashi.

30 ¹Qwaa bu opfu-onu
Aguru, bu nwa Jiake;
ози, Chipfu ziru iya:
Nwoke ono pfuru iya Itiyelu;
mbu lo pfuru iya Itiyelu
pfuaru iya Ukalu su:

2 Q kwa mu kachaa b'a ama
iphe l'iphe,
bukpoo unwoke.
Egomunggo nemadzu ta
adukwa mu l'ehu.

3 Mmamiphe be mu ta
nwukpodaaru ilile.
Ophu mu amadu Onye nsu
ono amama ophu.

4 ?Bu onye bahujewaru
l'imigwe;
bya eshi iya lwazeta?
?Bu onye gudejewa aka
kpokobe pherephere?
?Bu onye gudejewa uwe iya
kechia mini mini,
nogbaa nu?
?Bu onye meru g'eka mgboko
l'ophu beru kpo
g'abara?

?Epha onye ono bu gunu?

- ?Bụ ụnu bẹ nwa iya aza?
 Kanuru mu iya mẹ ọ -buru
 lị maru iya.
- 5 Opfu Chileke l'ophu l'ophu
 dokwaru risaa.
 Teme ọ buru onye egbobutaje
 iphe,
 bukpo ndu gbabarụ
 l'ime iya je anodu eze ndzu.
- 6 B'e yekwakwa iphe l'opfu iya.
 Odumeka bẹ ọo-bakwaru
 ngu mba goshi oha l'i
 bu onye adzube uka.
- 7 Iphe labo bẹ mu akpa ngu
 ishi iya jiko Chipfu.
 Mekwaaru mu iya jiko teme
 mu anwuhu.
- 8 Menaa gẹ atukporoko yee
 adzu uka nodu mu
 enya.
 Bemekwa gẹ mu kpa nri;
 ophu i mekwa gẹ mu
 nweru iphe.
 Iphe, i-nuje mu pho bu
 nri, asuje mu eriri
 mboku-mboku.
- 9 Odumeka bẹ mu
 e-nwenukakwaru iphe
 shi nno jika ngu:
 pfuaha sụ:
 ?Bụ onye bu Chipfu obu?
 Ozoo le mu jeru je akpanuka
 nri; je ezia iphuru;
 shi nno mebyia epha
 Chileke mu.
- 10 Ta anodukwa l'iphu nnajuphu
 pfubyishia onye-ozu iya.
 Odumeka bẹ ọo-tukwa ngu
 onu, a-vuru ngu nu.
- 11 O nwekwaru ndu anoduje
 ephu nna phe iphu.
 Ophu epe agojedu onu-oma

- anụ ne phẹ.
- 12 Mbụ ndu ɔ̄be ree l'ɛnya
nkephẹ.
Ọle a ta safukwaru phẹ
ideyideyi, ẹphe ɔ̄.
- 13 Ndu anọduje avọru nemadzu
ɛnya;
bya elephuje nemadzu
ibe phẹ.
- 14 Eze, ɔ̄ phẹ l'onu bu
ogu-echi;
Iphe, doru phẹ jọo l'onu
buru okarara,
ẹphe e-gude tuko ndu ukpa
tagbushikota g'ẹphe
bvụ l'eliphe;
tuko ndu adudu g'ọ ɔ̄ phẹ
lwua g'ẹphe ta phodu
l'echilabo ndu no ndzu.
- 15 Etu-uda nwutaru
unwumboko labo.
O buru iphe,
ẹphe anọdujeepho ara
mkpurumkpuru bu:
Nụ mu! Nụ mu!
Mbụ l'o nweru iphe ẹto,
ẹpho te ejijedu ejiji;
mbụ iphe ẹno,
teke asuswee:
O jiwaru mu!
- 16 Mbụ alị-maa;
yẹe ẹpho nwanyi,
ta atsudu ime; yẹe alị;
kele alị teke
angunyadaa mini bya
asụ le ya ta anguedu;
waa oku, enwu enwunwu;
oku, enwu enwunwu
teke anonyakpoo
bya asụ: O jiwaru mu!
- 17 Onye asụ nna iya ɛnya ruu;
ophu o kpadu ishi eme iphe,

ne iya s̄uru g'o mee
 b̄e okpoko-òhà e-shi l̄e
 wukirima bya aḡuta
 ɛnya onye òbu.

Ò buru udele l'e-ri iya.

- 18 Ò d̄uru iphe ɛto,
 d̄u mu oke biribiri;
 mb̄u iphe ɛno,
 te edokp̄odaru mu
 ɛnya edodo ophu:
 19 ɛzo ugo l'akpaminigwe;
 waa ɛzo agw̄o l'eli
 m̄kpuma;
 waa ɛzo ɛgbo-mini
 l'eze-ɛnyimu;
 ȳe ɛzo nwoke waa
 nwamgb̄oko.

- 20 Waa ḡe nwanȳi ovuòba
 emeje iya baa:

Oorije nri woru ɛnu
 huchachaa;
 s̄u: Ò t̄o d̄ukwa iphe,
 d̄u eji, mu meru.

- 21 Ò d̄uru iphe ɛto,
 m̄gboko l'ophu an̄oɖuje
 l̄e m̄kpula anma jiiijiii;
 mb̄u l'ò d̄uru m̄kpula
 iphe ɛno,
 m̄gboko ta ad̄ukpoda
 ike ap̄furu ap̄furu ophu.

- 22 Mb̄u l̄e nwata-ozì phelihuru
 bya ab̄uru onye eze;
 waa l'onye-eswe
 wafuru bya enweru nri;

- 23 nwanȳi, a kp̄oru ash̄i,
 l̄uru ji;
 ozoo nwamgb̄oko,
 ȳe nemadz̄u bu;
 ọ kapyab̄e onye òbu ɛnya.

- 24 Ò d̄uru iphe ɛno, d̄u l'eliphe,
 ha nwansh̄i;
 ọle ɛphe mash̄iru iphe ike.

- 25 Ndada bu iphe, e meru dobe
 l'eliphe; ophu ike aduzidu iya;
 ole ephe akwaje nri
 lonanwu dobe,
 ephe e-ri l'udzumini.
- 26 Nchi-ogba bu iphe,
 e meru dobe l'eliphe;
 ophu okpehu aduzidu iya;
 ole ephe ebvuje
 agbara-mkpuma
 dozia buru.
- 27 Igube te enwedu onye-eze;
 ole ephe anoduje ephe
 l'ogbo l'ogbo.
- 28 Ngwere ta adudu m'obetaru
 o buru aka be egude
 achi iya; ophu egude iya;
 ole oo-nodujechaa
 nodu l'oke-unuphu ibe eze.
- 29 O duru iphe eto,
 anoduje agu ije ugu;
 mbu lo duru iphe eno,
 ije iya dushi ree ike.
- 30 Oduma bu iya kachaa okpehu
 l'iphe, bu anu;
 ophu o dudu anu,
 oogbaru oso.
- 31 Ozo bu oke-oku,
 azo pfukangu pfukangu;
 mkpi;
 yee onye eze yee ndu
 ojogu iya,
 no-pheru iya mgburugburu.
- 32 O -buru li shi mewaa iphe
 onye-eswe;
 mbu li shi ekutse onwongu;
 ozoo lo duru idzu ejo-iphe,
 i shi chiwaa;
 dekwaaka aka l'onu!
- 33 Kele oo g'a pyije era-eswi
 meta iya manu-a;
 o buru go bujeru;

a -swìkpoo imi aswìkpo
 l'ọ lwaa mee-a
 bu g'ọ bujeru;
 a -kpatsu ẹhu-eghu;
 opfu abya.

**Opfu-ọnu onye eze
 ono, bu Lemelu**

- 31** ¹Ọwa-a bu opfu-ọnu
 onye eze ono, bu Lemelu.
 Ọ bu ozi, ne iya ziru iya:
² Gube nwa mu; gube nwa,
 mu tsuru ime iya; nwa,
 mu kwetarụ l'ukwe-iphe;
³ b'a pakwarụ ike ngu
 l'ophu ziaru eme k'unwanyị!
 Te ewokwaru ọkpehu ngu
 hagbuaru ndu ono,
 emebyije ndu eze onoya.
⁴ Jiko Lemelu;
 ge ndu eze ta angujekwa
 mee.
 Mbụ l'angu mee ta abụkwa
 iphe,
 rwuberu ndu eze.
 Mbụ ke ge ndu-ishi
 wata angu mee,
 l'atsụ atsutsu ta adukwa
 ree.
⁵ A -nonyaa; ẹphe ngua mee
 zoha iphe, ekemu pfuru;
 woru ikpe,
 rwuberu onye eemekpa
 ẹhu gbanwee.
⁶ Woru mee, atsụ atsutsu nụ
 ndu ala l'iswi.
 Woru mee nụ ndu aphụ
 tsoru;
⁷ g'ẹphe ngua zohaa
 ọ-kpa-nri phe;
 mbụ zohaa ẹjo ọnodu,
 ẹphe nọ.

- 8 “Pfuje opfu ẹhu ndu ono,
ata dudu ike pfua opfu
ẹhu onwophe ono.
Dzoje iphe, rwuberu ndu bu
unwu-ogbee.
- 9 Pfuje iphe, rwuberu ngu
l'epfufu;
l'i kpeje ikpe nhamunha.
Gbajeru ndu iphe-ẹhuka byaru;
yee ndu adudu g'ọ du
phe ọdzori.”

Nwanyi, umere iya du ree

- 10 ?Bu onye a-dukpoo ike chota;
okpobe nwanyi?
Egube nwanyi ono kakwa
mkpuma, vu oke aswa
ere ire.
- 11 Ji, alu iya nu gude ire
iya aka;
ofhu o dudu okpobe iphe,
uko iya duru iya.
- 12 Iphe, oowotajeru ji iya bu
iphe-oma; o to budu ejo-iphe;
mbu ge nwanyi ono
a-no-beru l'eliphe-a.
- 13 Eji ebili yee oghu ochaa be
oohoje aho ho hota;
gude aka iya jee ya ozi
l'oohe iya ihee ejeje.
- 14 O du g'ugbo-mini ogbangho;
kele oojeje aka du enya je
akpata nri.
- 15 Teke ootehuje le mgbenya bu
le geregere utsu mee nri
doberu ndibe iya;
bya anukwapho
unwumboko,
ephe l'iya bu oke iya nkephe.
- 16 Ali be oolerwejeada enya
elerwe teme l'oozuje iya.
O nodu egudeje nwa okpoga,

- erwuje iya ẹka gbaa
opfu-vayinu.
- 17 Ọ -gbeshi eje ozi l'ogbakpoo
ẹhu jeshia ya ike.
Eka eshijuje iya ike l'ozi.
- 18 Ngho, ọogba bẹ ọogbaje iya
rita iya urwu.
Ọphu orọku iya anyihudu
anyihu l'enyashi.
- 19 Oo gudeje ẹka iya gbaa oghu
gude kpaaru onwiya
ẹkwa.
- 20 Ọosajeru ndu akpa nri ẹka
iphe-oma;
mbu le ndu adudu g'ọ du
phe bẹ oomejeru iphe-oma.
- 21 Igwe -nọdu atu
akamini-sunoo;
ọ tọ tsudu ebvu ke ?amaru;
tọ dudu nu iphe,
oo-me ndibe iya?
kele onyemonye le ge
ndibe iya ha bẹ
yekotaru uwe-oyi.
- 22 Oogudeje ẹka iya kwee ẹkwa,
oophushije l'iphe,
ephe azeje aze.
Teme uwe iya buru okpobe
ẹkwa ocha a yee
k'uswe-uswe.
- 23 Ji iya bẹ aakwabeje ubvu
l'edupfu me ọ -nọdu
l'edzudzu-oha ndu bu
ogerenya mkpukpu.
- 24 Oogudeje ẹka iya kwee uwe
ẹkwa ocha a ereshi
ereshi.
Ọ buru iya evujeru ndu agba
ngho iphe,
eekebeje l'upfu.
- 25 Okpehu yee adu ubvu bẹ o
yeru g'onye yeru uwe.

- K'ophu bu l'e -mechaa be
oo-mechaa nwujaa
onu-ochi.
- 26 Oogudeje mmamiphe
epfu opfu.
Teme ire nodu apfujeru iya
oto me o -nodu ezi iphe.
- 27 Ndibe iya be ooswijeru
eswiru eleta phe enya.
Ophu oorijedu nri meahaa
enyiru.
- 28 Unwegirima iya etehuje kua
ya onye a goru ehutu-utso
nu.
Ji iya nodu ekukwa iya pho
nno;
teme o nodu anoduje
aja iya ajaja.
- 29 "Unwanyi, du igwerigwe
emejekwa eguru iphe,
du igwerigwe.
Ole o ngu kachaa ememe!"
- 30 Onmogo bukwa ughoshi.
Teme ama rooro bu ru
iphe-mmanu.
Obenu le nwanyi,
atsi Chipfu ebvu be
gbaru g'a jaa ya ajaja;
- 31 bua ya obunggo,
rwuberu iya nu.
Mbu-a; g'ozu, o gude aka iya
eje mekwaa g'e tua
ya epha l'oma edupfu.